دکتۆر عەزیـــــز گەردی لە زاری کورد و ڕۆژئاوا وە.. نووسینی: یووسف ئیسماعیل

پێشەکی:

ژیان و کاری عەزیز گەردی ژیان و کارەکانی بابەتێکی گرنگە بۆ ئەوانەی ئارەزووی ئەدەب و ڕۆشنبیری کوردی دەکەن. عەزیز گەردی لەدایکبووی ساڵی 1944 لە کوردستان، لە ڕێگەی کارەکانی وەک نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر بەشدارییەکی بەرچاوی لە ئەدەبی کوردیدا کردووە. نووسینەکانی گوزارشت لە قەدرزانییەکی قووڵ بۆ زمان و کولتووری کوردی دەکەن و تێڕوانینێکی ناوازە لە ژیانی خەڵکی کوردستان بۆ خوێنەران دەبەخشن عەزیز گەردی چەندین ڕۆمان و کورتەچیرۆک و وتار و وتارێکی نووسیوە کە زۆربەیان بۆ چەند زمانێک وەرگێڕدراون. عەزیز گەردی جگە لە کارە ئەدەبییەکانی، لە ڕێگەی کارەکانی وەک توێژەر و مامۆستای زمان، کاری بۆ پاراستن و پێشخستنی زمان و کولتووری کوردی کردووە. عەزیز گەردی لە ڕێگەی کارە بەرفراوانەکانی لە بواری ئەدەبی کوردیدا جێگای خۆی وەک کەسایەتییەکی بەهێز و کاریگەر لە نەریتی ئەدەبی کوردیدا چەسپاندووە.

ئەدەب وەک دەربڕینێک بۆ شوناس و کولتوور:

مامۆستا عەزیز گەردی لە وەسفی ئەدەبدا جەخت لەسەر ئەو ڕۆڵە ڕەخنەگرانە دەکاتەوە کە لە دەربڕینی شوناس و کولتووردا دەیگێڕێت. ئەدەب وەک پردێک کاردەکات کە تاکەکان بە ڕەگ و ڕیشە و مێژوو و بیروباوەڕەکانیانەوە دەبەستێتەوە، بەمەش دەتوانن لە شوێنی خۆیان لە جیهاندا تێبگەن و ئەزموونەکانیان بە مانای خۆیان بزانن. مرۆڤەکان لە ڕێگەی ئەدەبەوە دەتوانن بیر و سۆز و ئەزموونەکانی خۆیان دەربڕن و لە نەوەیەکەوە بۆ نەوەیەکی تر بیانگوازنەوە. جگە لەوەش دەتوانرێت ئەدەب وەک ئامرازێک بۆ شکاندنی چەشنە کۆنەپەرستانەکان و تەحەدای گێڕانەوەی باڵادەست و بەرەوپێشبردنی هەمەجۆریی کولتووری بەکاربهێنرێت. وەک مامۆستا عەزیز گەردی دەڵێت “بەبێ ئەدەب، ناتوانین تێگەیشتنێکی ڕاستقینەمان پێ بگەیەنێت لە خۆمان و شوناس و دواجاریش کولتوورەکەمان”. بەڕاستی ئەدەب تەنها جۆرێک نییە لە کات بەسەربردن یان هەڵهاتن، بەڵکو ئامرازێکی بەهێزە بۆ تێگەیشتن لە خۆمان و جیهانی دەوروبەرمان.

ڕۆڵی سۆز لە ئەدەبدا بە گوێرەی عەزیز گەردی:

جگە لەوەش عەزیز گەردی جەخت لەسەر ڕۆڵی ژیانی هەست لە ئەدەبدا دەکاتەوە. لە ڕوانگەی ئەوەوە ئەدەب پێویستە ئەو هەستانە ورووژێنێت کە گرنگن بۆ گەشەکردن و گەشەکردن، وەک هاوسۆزی و بەزەیی و تێگەیشتن. گەردی دەڵێت ئەدەب ڕێگە بە تاکەکان دەدات دەستیان بەو هەستانە بگات و تێبگەن کە ڕەنگە بۆیان نامۆ بن، ئەمەش لە بەرامبەردا ڕێگە بە گەشەکردنی کەسی دەدات و هاندەری گۆڕانکاری کۆمەڵایەتییە. گەردی وەک نووسەرێکی لێهاتووی کورد پێیوایە ئەدەب دەتوانێ وەک پردێک لە نێوان کولتوور و پێکهاتەکاندا بێت و ڕێگە بە تاکەکان بدات باشتر لە یەکتر تێبگەن و هاوسۆزی بکەن. بەم شێوەیە بۆچوونەکانی گەردی ئەو ڕۆڵە گرنگە دەردەخەن کە ئەدەب دەتوانێت بیگێڕێت لە فراوانکردنی زیرەکی سۆزداریمان و کۆکردنەوەی ئێمە وەک مرۆڤ.

ئەدەب وەک ئامرازێکی شرۆڤەی کۆمەڵایەتی:

باوەڕێکی پڕ لە گەرمی عەزیز گەردی بە هێزی گۆڕینی ئەدەب، ڕەگ و ڕیشەی لە قەناعەتەکەیدایە کە ئەدەب وەک ئامرازێک بۆ شرۆڤەی کۆمەڵایەتی کاردەکات. ئەدەب بە بڕوای گەردی توانای وروژاندنی پرسیار و تەحەدای نۆرم و وروژاندنی بیرکردنەوە لە نێو خوێنەراندا هەیە. لە ڕێگەی ئەدەبەوە دەتوانرێت بابەتی کۆمەڵایەتی وەک چەوساندنەوەی سیاسی، ناسنامە و سەربەخۆیی، و خراپبوونی کولتووری چارەسەر بکرێت و شیکاری ڕەخنەگرانەیان بۆ بکرێت. بەم مانایە ئەدەب سەکۆیەک بۆ دەنگ و ڕوانگە پەراوێزخراوەکان دابین دەکات کە زۆرجار لە میدیای سەرەکیدا بێدەنگ دەکرێن یان پشتگوێ دەخرێن. جگە لەوەش ئەدەب هاوسۆزی و تێگەیشتن پەروەردە دەکات، ڕێگە بە خوێنەران دەدات جیهان لە چاویلکەی جیاوازەوە ببینن و ئاسۆی خۆیان فراوانتر بکەن. بە گەردی ئەدەب زیاترە لە تەنها کات بەسەربردن یان هەڵهاتن، ئامرازێکی بەهێزە کە دەتوانێت چالاکانە کۆمەڵگاکان لە قاڵب بدات و بیگۆڕێت.

گرنگی بەها ئەخلاقییەکان لە ئەدەبدا بە بڕوای عەزیز گەردی:

عەزیز گەردی دەڵێت بەها ئەخلاقییەکان لە ئەدەبدا جەوهەرین، چونکە ڕێنمایی و تێڕوانین بە خوێنەران بۆ ڕەفتاری ئەخلاقی دەبەخشن. ئەو پێی وایە ئەدەب توانای ئەوەی هەیە تاکەکان فێری ئاڵۆزییەکانی سروشتی مرۆڤ بکات، و هاوسۆزی لە خوێنەراندا بەرەوپێش ببات. چیرۆکەکان توانای پێشکەشکردنی ئەزموونی جێگرەوەیان هەیە کە خوێنەران دەتوانن لەوە تێبگەن کە ئەوانی دیکە چۆن بیردەکەنەوە و

چۆن هەست دەکەن. نوێنەرایەتیکردنی دووڕیانەکانی ئەخلاقی لە ئەدەبدا دەتوانێت یارمەتی خوێنەران بدات کە پێوەرەکانی ئەخلاقی خۆیان بناسن و هانیان بدات بیر لە ڕەفتاری خۆیان بکەنەوە. بە بڕوای گەردی ئەدەب تەنها ئامرازێک نییە بۆ کات بەسەربردن بەڵکو ئامرازێکە بۆ گواستنەوەی بەهاکان کە بۆ گەشەسەندنی کۆمەڵگا چارەنووسازن. بەها ئەخلاقییەکانی ناو ئەدەب دەتوانن یارمەتیدەر بن لە باشترکردنی ئەخلاقی تاک و کۆمەڵایەتی، چونکە خوێنەران زیاتر کاریگەرییان لەسەر ئەو وانە دەبێت کە لە ڕێگەی ئەم گێڕانەوەیانە فێری دەبن. بۆیە گەردی پێی وایە بەها ئەخلاقییەکان لە ئەدەبدا نەک هەر گرنگن بەڵکو پێویستن بۆ ڕێنمایی ئەخلاقی و گەشەسەندنی خوێنەران.

هێزی زمان و سیمبۆلیزم:

لە ئەدەبدا زمان و سیمبۆلیزم ڕۆڵێکی بەرچاو دەگێڕن لە داڕشتن و گەیاندنی بەرهەمە ئەدەبییەکان. نووسەران زمان بەکاردەهێنن بۆ دروستکردنی وێنەی زیندوو و وروژاندنی هەست و گەیاندنی پەیامەکەیان. لە بەرامبەردا هێماسازی ڕێگە بە نووسەران دەدات کە لە ڕێگەی ئۆبژە یان کردارە کۆنکرێتییەکانەوە نوێنەرایەتی بیرۆکە ئەبستراکتەکان بکەن. بەکارهێنانی زمان و هێماسازی لە ئەدەبدا دەتوانێت کاریگەری لەسەر خوێنەران هەبێت لەسەر هەردوو ئاستی هۆشیاری و نائاگایی. دەتوانێت تەحەدای بیروباوەڕ و ئایدۆلۆژیاکانیان بکات، ئیلهامبەخش بێت بە هاوسۆزی و تێگەیشتن و کاریگەرییەکی بەردەوام دروست بکات. بەم پێیە نووسەری لێهاتوو دەبێت فەرمانڕەوایی بەسەر زماندا هەبێت و توانای بەکارهێنانی هێماسازی بە شێوەیەکی کاریگەر بۆ داڕشتنی شاکارێکی ئەدەبی هەبێت. مامۆستا عەزیز گەردی، وەک نووسەرێکی گەورەی کورد، هێزی زمان و سیمبۆلیزم لە ئەدەبدا دەناسێت و ئەو کەرەستانە بەکار دەهێنێت بۆ داڕشتنی چیرۆکەکانی خۆی بە شێوەیەک کە خوێنەرانی سیحراوی بەجێدەهێڵێت.

ئەدەب وەک ڕەنگدانەوەی بارودۆخی مرۆڤ:

ئەدەب، لە ناوەڕۆکەکەیدا، ڕەنگدانەوەی بارودۆخی مرۆڤە. لە قووڵترین و تاریکترین گۆشەکانی دەروونی مرۆڤدا ورد دەبێتەوە و ڕووناکییەک لەسەر خەبات و سەرکەوتن و ئاڵۆزییەکانی ئەزموونی مرۆڤ دەدرەوشێنێتەوە. وەک م. عەزیز گەردی ئاماژەی پێکردووە، ئەدەب وەک ئاوێنەیەک کاردەکات کە لە ڕێگەیەوە دەتوانین تێگەیشتنێکی قووڵتر لە خۆمان و جیهانی دەوروبەرمان بەدەست بهێنین. لە ڕێگەی چاوی

کارەکتەرەکەوە دەتوانین خۆمان ببینین کە ڕەنگدانەوەی بە دەگۆڕێتەوە و بەم کارەش دەتوانین تێڕوانین و هاوسۆزی بۆ ئەوانەی لە دەوروبەرمانن بەدەست بهێنین. چ بەدواداچوون بۆ بابەتەکانی خۆشەویستی، لەدەستدان، یان توڕەیی وجودی، ئەدەب هێزی ئەوەی هەیە کە کات و شوێن تێپەڕێنێت، لە یەکتر و لە ئەزموونی مرۆڤ بە گشتی نزیکمان دەکاتەوە.

لەکۆتایدا: میرات و کاریگەریی عەزیز گەردی لەسەر ئەدەبی کوردی

لە کۆتاییدا دەڵێین میرات و کاریگەریی عەزیز گەردی لەسەر ئەدەبی کوردی حاشا هەڵنەگرە. ناوبراو بە شێوەیەکی بەرفراوان وەک یەکێک لە گرنگترین نووسەرانی سەدەی بیستەمی کورد دادەنرێت و بەشدارییەکی بەرچاوی لە پەرەپێدانی ئەدەبی کوردیدا کردووە. بەرهەمەکانی بۆ زۆر زمان وەرگێڕدراون و لەلایەن خەڵکی سەرتاسەری جیهانەوە خوێندراونەتەوە و قەدریان زانیوە. جەختکردنەوەی عەزیز گەردی لەسەر گرنگی پاراستن و بەرەوپێشبردنی کولتوور و نەریتی کوردی لە ڕێگەی ئەدەبەوە ئیلهامبەخش بووە بۆ زۆرێک لە نووسەرانی گەنجی کورد. نووسینەکەی گوزارشت لە خەباتی گەلی کورد بۆ مافە سیاسی و کولتوورییەکان و ڕۆڵێکی گرنگی لە هۆشیارکردنەوەی خەڵک سەبارەت بە دۆزی کورد گێڕاوە. گەردی لە ڕێگەی بەرهەمە ئەدەبییەکانییەوە کاریگەرییەکی هەمیشەیی لەسەر ئەدەبی کوردی بەجێهێشتووە و ڕێگەی خۆشکردووە بۆ نەوەکانی داهاتووی نووسەرانی کورد کە درێژە بە میراتەکەی بدەن.

ڕەخنە ئاوێنەیە *.. بەختیار محەمەد

تا ئێستا ئەدیب و نووسەری کورد لە بەهای ڕاستەقینەی ڕەخنە تێناگەن: ئەوانیش ڕەخنە بە جنێو تێدەگەن، نەك بە خوێندنەوە و هەڵسەنگاندنی بەهێزکردنی دەق؛ بۆیە ڕەخنەیان قبووڵ نییە و بە ڕەخنە بێزار و نیگەران دەبن. هەر دەقێك ڕەخنەی لێ بگیرێ، واتە خەڵاتی خوێندنەوەی پێ بەخشراوە؛ واتە دەقێکە خوێنەری هەیە:

خوێنەرێکی چۆنایەتی؛ ئەمەش ڕێز و بەها و خەڵا تێکی گرنگە بۆ دەق.

نووسەر و شاعیر و ئەدیبی کورد دەبێ بزانن، تا ڕەخنەیەکی بەهێز نەبێ، ئەدەبێکی بەهێزیشمان نابێ. هەروەك چۆن ئەگەر ڕەخنەی سیاسی و کۆمەڵایەتیمان نەبوو، ئەوا کۆمەڵگەیەکی بەهێز و پێشکەوتوو و کراوەمان نابێ. ڕەخنە پێمان دەڵێ، کە ئەم دەقە شایانی خوێندنەوەیە، بۆیە خاوەن دەق دەبێ دڵخۆش بێ بە ڕەخنە، نەك تووڕ□ە و بێزار و نیگەران بێ؛ چونکە دەبێ ئەو شتە سادەیە بزانین، کە دەقی کامڵ نییە، بەڵکو دەقی تەواونەکراو هەیە: ڕەخنەگر دەچێتە فەزای ئەم تەواونەکراوە و قسەی خۆی دەکا. هەموو دەقێکی باش بە ڕەخنە باشتر دەبێ، خراپتر نابێ؛ بۆیە ڕەخنە خەڵاتە، کە بە نووسەری دەق دەبەخشرێ. ئەو خەڵاتەی هەموو دەقێك شایانی نین پێیان ببەخشرێ؛ بۆیە ڕەخنە خوێندنەوەیە، جنێو نییە، ئێوەش قبووڵی بکەن!

ڕەخنە ئاوێنەیە، دەق خۆی تێدا دەبینێ. سا چ عەیبەیەکی تێدایە، کە دەق لە ئاوێنەدا سەیری خۆی بکا و خۆی ببینێ؟ ئێ باشتر نییە‌ دەق خۆی ببینێ، لەوەی کە خۆی نەبینێ؟ ئا ئەمە ئامانجی ڕەخنەیە، کە دەق لە ئاوێنەکەیدا حەقیقەتی خۆی ببینێ.

بەختیار محەمەد

ڕۆبێرت دیسنۆس، یەکێک لە شاعیرە پێشەنگەکانی سوریالیزم.. لە ئینگلیزیەوە : ناڵە حەسەن

▪ کورتەیەک لە ژیاننامەی ڕۆبێرت دیسنۆس

ڕۆبیرت دیسنۆس ، کوڕی کابرایەکی خاوەن قاوەخانە بوو ، لە ٤ی

تەمووزی ١٩٠٠ لە پاریس لە دایک بووە . سەرەتا دەچێتە پەیمانگای بازرگانی ، پاشان بەرلەوەی ببێتە گۆشەنووسی ئەدەبی لە ڕۆژنامەی پاریس سۆیر ، لە ساڵی ١٩١٩ شیعرە بەراییەکانی لە گۆڤاری (ئەدەب)ی داداییەکان بڵاودەکردەوە . پاشان لە ساڵی ١٩٢٢ یەکەمین دیوانە شیعری خۆی بە چاپ دەگەیەنێت . ئەم هەڵبژاردە شیعرییەی دەبێتە بنەما و دەرکەوتەیەکی باش بۆ سوریالیزم . بۆ خزمەتکردنی سەربازی دەچێتە ڕیزی سوپای فەڕەنسی . بەناچاری بۆماوەی دوو ساڵ دەبێ بچێتە مۆراکۆ لەوکاتانەدا دەبێتە برادەری " ئەندێری بریتۆن " کە لەگەڵ " لویس ئەراگۆن " و " پۆل ئیلوار " بەیەکەوە دەبن ، بریتۆن و دیسنۆس دەبنە دوو سیمای دیار و پێشڕەوانەی سوریالیزم ، دیسنۆس لە بەرئەنجامی پراکتیزەکردنی تێکنیک و فۆرم و شێوازێکی ناوازە بە داهێنانی گەورە گەیشتبوو ، " بریتۆن " لە مانیفێستی سوریالیزمی ساڵی ١٩٢٤ ستایشی ئەم پراکتیزە و داهێنانە دەکات . ئەمجۆرە ستایل و تەکنیکە دەبێتە هۆی دەرهاویشتەی ئەفراندن و بازدان بەنێو ڕووبەرەکانی هەستە نەستیەکاندا واتە ڕووبەرە ناخودئاگاییەکان . لەنێو شیعرەکانی دیسنۆس ئەوکاتانە یاریکردن بە وشە و بەکارهێنانی وشەی هاوشێوە و دووبارەکردنەوەی وشەکان هەروەها ، جدیەت و زمانێکی شەهوانی و ئیرۆسی دەبیندرا . ساڵی ١٩٢٠ تا ساڵی ١٩٣٠ ئەم ماوەیە درەوشاوەترین قۆناغ بووە بۆ داهێنانە قووڵەکانی لە ماوەی ئەم ساڵانەدا زیاتر لە هەشت کتێبی بە چاپگەیاندووە . لە ساڵی ١٩٣٠ دیسنۆس کەمێک سارد دەبێتەوە لەگەڵ سوریالیزم و هاوشانەکانی ، بریتۆن لە مانیفێستی سوریالیزمی ١٩٣٠ ڕەخنە لە دیسنۆس دەگرێت دەربارەی گومڕابوون و خۆ دوورخستنەوەی لە بزووتنەوەکە و لە کارە ڕۆژنامەنووسیەکانی . دیسنۆس بە خێرایی گەشەی دەکرد و هەوڵی دەدا بەرگری لەو داهێنانەکانی بکات و دەستیان پێوە بگرێت ، هاوکات بە ژیانی تایبەتی و تاکەکەسیشی ڕابگات . لەوکاتەدا زەماوەند لەگەڵ (Youki Foujita) دەکات ، ژیانی تازەیان وا دەخوازێت کە بە نووسینەکانی زیاتر گرنگی بەلایەنی بازرگانیش بدات لە دەزگا ڕاگەیاندنەکان و ڕادیۆ و تەلەفزیۆنی فەڕەنساویدا . شیعرەکانی دیسنۆس بەتایبەت ستایلەکانی بەرایی زیاتر مۆسیقی بوون . دیسنۆس لە شیعر نووسین بەردەوام دەبێت لە ساڵی ١٩٣٦ لەوەدەمەدا دە ساڵ زۆترە خەریکی شیعر نووسینە وە هەر لەو ساڵەدا وەک ئەزموونێکی نوێ ، (بۆ ماوەی یەک ساڵ هەر ڕۆژەی شیعرێک دەنووسێت) لەوکاتەدا بەرهەمەکانی بەچاپ دەگەیەنێت ، لە ساڵی ١٩٣٩ لەگەڵ دەسپێکی جەنگی جیهانی دووەم دیسنۆس دووبارە دەبێتەوە سەرباز لەڕیزی سوپای فەڕەنسادا . لەکاتی زاڵبوونی دەسەڵاتی ئەڵمانیا لەژێر ناوێکی خوازراو وەک لۆسین گالۆیس ، پێری ئەندییر دەنووسێت ، دیسنۆس

لەودەمەدا کۆمەڵە وتارێک دەنووسێت تیایدا گاڵتە بە بلیمەتی نازیزم دەکات . ئەم وتارانە و لەگەڵ ئیشەکانی تری کە بەهۆیانەوە بەرگری لە فەڕەنسا دەکرد دەسگیردەکرێت و دەگیرێت . دیسنۆس یەکەمجار بۆ Auschwitz دەنێردرێت پاشان دەگوازرێتەوە بۆ کەمپی Czechoslovakia لە ساڵی ١٩٤٥ لەو کەمپە ئازاد دەکرێت ، دواتر تووشی گرانەتا دەبێت ، وە لێ ٨ی مایسی ١٩٤٥ کۆچی دوایی دەکات و کۆتایی بۆ ژیانی دێت .

- هەڵبژاردەیەک لە شیعرەکانی ڕۆبێرت دیسنۆس
- گۆرانی ئاسمان

گوڵێکی سەر چیایە بەرزەکان بە سەدەفی گوت ” تۆ دەدرەوشێیتەوە “
سەدەف بە ڕووباری گوت ” تۆ زایەڵەی “
ڕووبار بە بەلەمی گوت ” تۆ دەلەرزیت “
بەلەم بە ئاگری گوت ” تۆ پرشنگانە کۆپە دەکەیت “
ئاگر بە منی گوت ” من کەمتر کۆپە دەکەم لە پرشنگی چاوەکانی ئەو “
بەلەم بە منی گوت ” من کەمتر لە دڵی تۆ دەلەرزم کاتێک کە ئەو دەردەکەوێت “
ڕووبار بە منی گوت ” زایەڵەی من کەمترە لە ناوی ئەو لەنێو عەشقی تۆدا “
سەدەف بە منی گوت ” درەوشانەوەی من کەمترە لە بریسکانەوە فسفۆریەکانی شەیداییت لە نێو ڕووبەری خەونی تۆدا “
گوڵێکی سەر چیایە بەرزەکانیش بە منی گوت ” ئەو جوانە “
منیش گوتم ” ئەو جوانە ” ، ” زۆریش جوانە ” ئەو دڵم بزوێنێ

- ڕۆژباش ئێوارە باش

شەوێک گۆی گرتووە وەک ژیلەمۆ
هەورەکانیش سوور دەچنەوە
ڕۆژباش بەڕێزم ئێوارەباش خانم
تۆ هەرگیز بیر لە تەمەنی خۆت مەکەرەوە
چ دەبێت ئەگەر لە شەرمان دەموچاوت سوور هەڵگەڕێت
جمکە ئەستێرەیەک دروست بکە خوێنیان لەبەر بڕوا
چ دەبوو ئاگر ڕووخساری تۆ ڕەنگ کرابا
ئەگەر کڕێوە سپیەکانیش بدرەوشانەوە لەسەر لقەکان
تەمەنی تۆ دەرکەوتایە

لەسەر تاشەبەردێکی خۆڵەمێشی یان کریستالی
سێبەری دارە گەورەکانیش
بەسەر گۆڕت بڕۆیشتبا .

▪ ئەدگارەکانی ئاسمان

ئەو ئاگرەی سەما دەکات
ئەو چۆڵەکەیەی گۆرانی دەڵێت
ئەو بایەی دەمرێت
شەپۆلە بەفریکینیەکانیش
وەک زایەڵە باوەکان
لە نێو گوێدا ،
ڕووبەرێکی خەمناک و حەسرەت
لەو ڕۆژەی کە تێدەپەڕێ
هەموو بەرگی گڕیان پۆشیوە
دەنگی گەشتیارێک
تۆز و غوبارەکانی ئاسمان
هەموو گردەکانی سەر زەوی
ئەو چاوەی بەدەم ڕێگاوە دەڕوانێ و
هەنگاوەکان دەنووسێتەوە
ئەو ژمارە لوولنەکراوانەی
بۆ ناوەکان بە جێماون
لەنێو گرمۆڵەبوونی هەورەکان
ڕووگەیەکی نەناسراوە
بۆ ئەوەی کە دەڕوانێ و ئەوەیش هێشتا نەهاتووە .

▪ لەژێر بەرگی شەودا

بۆ خەوتن لەنێو سێبەری تۆ
لەژێر بەرگی شەودا
بۆ هەڵگرتنی شوێن پێیەکانی تۆ ، تارمایی تۆ لە پەنجەرەکەدا
ئەوە تارمایی تۆیە لە پەنجەرەکەوە نەک هی کەسێکی تر
ئەوە تۆی ،
ئەو پەنجەرەیە مەکەرەوە ، لە پشت پەردەکانی کێ دەجولایتەوە
چاوەکانت دامەخە
من حەزدەکەم بە لێوەکانم دایان بخەم

بەڵام پەنجەرەکە‌ دەکرێتەوە و سروەی با
ئەو سروەیەی بەهێزەوە شێوەی گڕوو ئاڵای چواردەوری
ڕاکردنەکانم ڕادەگرێ
لەگەڵ تێپەڕینی کات
پەنجەرەکە دەکرێتەوە و ئەوە تۆنیت
من دەمێکە ئەوەم دەزانی .

- من زۆر خەون بە تۆوە دەبینم

من زۆر خەون بە تۆوە دەبینم کە تۆ ئیتر ڕاستەقینە نیت
ئایا لەوێدا هێشتا کات بۆ من ماوە بۆ ئەوەی
بە جەستە زیندووەکەی تۆ بگەم ، هەتا نێودەمت ماچ بکەم و
دەنگە بەسۆزەکەت وا لێبکەم هەر هاژەی بێ
من زۆر خەون بە تۆوە دەبینم کە قۆڵ و باسکەکانم لەوەتەی پێگەیون
وا ڕاهاتوون بە دەوری سینگما بیان ئاڵێنم
وەک ئەوەی سێبەری تۆم لە باوەش گرتبێ ، کە بێگومان
بچەمێنەوە بۆ شێوە و قەد و باڵای تۆ
بۆ ڕووبەڕوو بوونەوە لەگەڵ شێوە ڕاستەقینەکەی تۆ
کە چۆن ڕاوی کردووم و بەڕێوەی بردووم
بۆ چەندین ڕۆژ و چەندین ساڵ
من بە دڵنیایەوە بووم بە سێبەر
ئۆف پێوەری هەستەکان
من زۆر خەون بە تۆوە دەبینم کە دڵنیام لەوێدا
کات بۆ من نەماوەتەوە تا بە ئاگابێمەوە
من لەسەر پێیەکانم خەوتووم ، نوێژ بۆ هەموو شێوازەکانی
ژیان و عەشق دەکەم ، هەروەها بۆ تۆش
کە تەنها کەسێک گرینگی بە ئەمڕۆم دەدات ، کە چیتر من ناتوانم
دەست لە ڕوخسار و لێوەکانت بدەم وەک دەستلێدانی
ڕوخسار و لێوەکانی ڕێبوارانی تر
من زۆر خەون بەتۆوە دەبینم ، زۆر پیاسە دەکەم
قسان زۆر دەکەم ، زۆریش دەخەوم لەگەڵ ئەندێشە و وەهمەکانی تۆ
بە دڵنیایەوە کە ئەوە تەنها شتێکە بۆمن مابێتەوە
کە ببێتە ئەندێشە و وەهم ، لەنێو ئەندێشە و وەهمەکاندا ، سێبەرێک
سەد هیندەی سێبەر ، بە دەوری سێبەرێکی تر بخولێتەوە و
بڕواتە نێو خولانەوە ، بدرەوشێتەوە بە دەوری
سێبەرەکانی نێو ژیانی تۆ .

▪سەرچاوەکان : لە ئینتەرنێتەوە

Robert Desnos – poems, Biography , Quotes -1
2- A sampling of French surrealist poetry

ڕێوشتلێژیـــــی لە دنیـــــا ی عەبدولواحیـــدەکان دا.. هیـــوا محەمەد ئەمین

لە دنیا و ئەدەبیات ی فەلسەفە دا ، دوو خەسڵەت و تایبەتمەندیی ، دوو بنەمـا و کۆڵەکە ی بنچینەیـی هەن ، کە ڕۆڵێکـی گرنگ لە فراوانکردن و قوڵکردنەوە ی دنیا ی مەعریفە ، ڕاستیی (حەقیقەت) ، دیـدگە ، بیرکـردنەوە ، تێڕامـان و جیهـانبینیی کۆمەڵگە ی مرۆڤایەتیی دەگێڕن ، ئەویش دیاردە ی گومان و پرسیارە ! گومان فەلسەفە ی بەردەوامیدان بە ژیان و گەیشتن بە ڕاستییە ، مرۆڤ تاکو خاوەن ی گومان نەبێت ، ناتوانێت ڕابپسکێت و لە بەستەڵەکبوون ی بیرکردنەوە ڕزگاری بێت ، دواجار ئەوە گومانە کە هێزێك بە مرۆڤ دەبەخشێت کە بتوانێت بەهۆیەوە دەستی بگاتە ڕاستییەکان . پرسیار بەڵام قوڵترکردنەوە و فراوانترکردن ی دنیا ی گومانە . لەم ڕۆژنە و دەروازەیەوە ، دەمەوێت بچمە نێو ڕوداو ی خۆپێشاندانەکان ی 27 . 4 . 2023 ی شـار ی (شنگـال) ەوە ، بەڵـام پێـش ئەوەی پێیـقەـك لەوبارەیەوە بدەم ، پێم باش و پێویستە کە لە ڕۆشنایی دنیا ی گومان ، پرسیار و ئیمانەوە تیرێژە تیشکێک بخەمە سەر ئەو ڕوداو و پرسیارانە ی کە پەیوەستن بەم بابەتە ، تاکو وێنەیەك ی گەشتر و ڕوونـاکتر بـدەین بەو دیمەنـانە ی کە زۆرێـك لە مەلا ، بـانگخواز و ئیسلامیستەکان هەوڵ ی شێواندن ی دەدەن .

کەسێك دەشێت ئایـیندار بێت ! بەڵام مەرج نیە ئیماندار بێت ، پێچەوانەکەیشی هەر ڕاستە . جیهان ی ئیمان و ئایین لە زۆر ئاست و ڕوبەر دا دوو دنیـا ی ئاراستـە و ئاقارجیـاوازن ، کە هەریەکەیـان بەشێوازێـك ی جیـاواز کـاریگەریی دەنـوێنن و مـرۆڤ دەگۆڕننە دوو ئامانج ی جیاواز . ئیمان لە پانتایی چەمك ، مانا و دنیابینیی خۆی

دا بە بـوون ، ڕەوشت ، نـرخ ، شکۆ و پـایە ی مـرۆڤ بەرفـراوان و بەکۆتایە کە سیفاتەك ی سروشتیی وگەردونیی هەیە ، لەوەدا ، دەزی مرۆڤ و زاتی مرۆڤ خۆی دەبێتە ناوەند ، چەق و (سەنتەر) ەك ی گرنـگ و مانـــادار بە ژیـــان ، بـــوون و کۆی دەز و فەلســەفە مرۆڤایەتییەکـان ، لەوەــدایە ، کە مـرۆڤ لە ڕامـان ، تەڕامـان و بوونەك ی ناوچەییەوە دەبێتە بونەوەرەك ی گەردونیی و پاشان ئاودیو ی پڕۆسە ی بەدنیابوون دەبێت ، واتا گەڕانەوە بە سروشتی خۆی کە فەلسەفە ی مرۆڤبوونە . ڕێگە ی ئیمان ڕێگەیەکی دوورودرێژ ی پڕ لە گومان ، دەدەنگیی ، پرسیار ، سەختیی ، دژوارییی و هەڵدێرانە ، هەروەها ڕێگەیەکی پڕلە ئازار ، ڕەنج و ماندوبوونەك ی زۆرە کە مـرۆڤ لە پێنـاو ی بەدەسـتهێنانی حەقیقەت ، ڕەوشـت و ویژدانێـك ی بەرزتـر و باڵـاتر، ژیانێـك ی ڕونـاکتر و ئامانێـك ی بـاشتر دا ، بەپێویست ئازار دەکێشێت و دەچێژێت ، واتا ئیمان لەڕێگە ی پڕۆسە ی

ئەزمونکردن ی عەقڵ و گەشکردن ی دنیا ی گیانپەرۆشیی (ڕۆحانیەت) ەوە دەگاتە دوالوتکە ی بەرزترین ڕەوشت ، ویژدان ، ڕاستیی و دواجار بوونە بە بەشێك لە کۆی سروشت و سیستەمێك ی گەردونیی ، واتا لەوە دایە کە مرۆڤ ئاودیو ی دنیا ی ئاژەڵیی خۆی دەبێت و لە دواهەمین وێستگە دا فەلسەفە ی مرۆڤبوون لە ناخ و زات ی مرۆڤ خۆی دا ئەزمـون ی مرۆڤـایەتیی خۆی دەکـات . کۆی ئەو ڕەگەزە گرنـگ و بابەتییانە ی کە ئاماژەم پێیان دا ، دنیا ی بوون و وێنا ی خۆیان لەسەر پەیژەیەك ی شەقوشە ی دنیایی و غەریزەی ئاژەڵیی بەرجەستە یان بینا کردووە . مرۆڤ بە مەبەستی ، گەیشتن بە دنیا ی ئیمان و ئامانجێك ی باڵـاتر لە فەلسـەفەی ڕەوشـت " ئەتیـك " ، هەسـت ی مرۆڤـایەتیی وفەلسـەفە ی مرۆڤبـوون ، لەبەراوانە ولەژێـر سـێبەر و پەیڕەویی ژیریی (عەقڵ) و ئیـرادەیەك ی ئـازادانە دا ئەو پلانە دەبێت و لە دواهەمین پلە دا ئاودیو ی دنیایەك ی نوێتر دەبێت ، دنیایەك کە تیای دا دەستی لە فەزیلەتەك ی ئەخلاقیی ، جوانترین و باڵـاترین ڕەوشت و ویـژدان گیردەبـێت ، واتـا پڕۆژە ی ئیمـان لەدواجـاردا کـار بە دۆزینەوە ی یەزدان و دروسـتکردنی مـرۆڤ ی یەزدانیی کۆتـایی دەهێنێـت . لەدواجـار دا ئیمـان پرۆسـەیەك ی درێژخایان ی تاکەکەسیی و جۆرێك لە دیاردە ی هوشیاریی و خواست ی بنیاتنان ی ئیرادە ی باڵا و ئازادە لە مرۆڤ دا ، سەرئەنجام ئیمان هێزێك ی ڕوناکیبەخش و توانابەخشە کە تەکانێك بە مرۆڤ دەدات تاکو ئاودیوی دنیایەك ی فراوانتر ، ڕوناکتر ، نوێتر ببێت ! لەم بازدان و ئاودیوبوونە دایە کە سەرەتا ی چیرۆك ی فەلسەفە ی مرۆڤبوون و مرۆڤی ڕاستەقینە سەرهەڵدەدات و دەستپێدەکات . لەم دەستپێکەوە ،

واتا لە دەروازە ی گەیشتن بە فەزیڵەت ی ئەخلاقیی و ویژدان و ڕەوشت
ی بەرز و باڵاوە کە تەنیا پێناسەیەکە بۆ جیاکردنەوە ی مرۆڤ ی باش
یان خراپ ، دەخوازم چەند وشەیەك سەبارەت بە ڕوداوەکە ی شار ی
شنگال بنووسم .
شاراوە نیە ، کە لە سەردەم ی دروستبوون و سەرهەڵدان ی یەکەمین
فەرمانڕەوایی خەلافەت لە ئیسلام ، واتا سەردەم ی خەلیفەکان ی ی
ڕاشیدین ، و بەتایبەت و بەدیاریکراویی لە سەدەی ١٧ ی کۆچیی ،
واتا لەسەردەم ی خەلیفە عمر ابن خطاب دا یەکەمین کۆمەڵکوژیی
ئێزدیەکان ئەنجامدراوە ، تاکو دەگاتە دەوڵەتی عوسمانیی و دەوڵەت
ی ئیسلامیی لە عێراق و شام ” داعش ” و ئیخوان ی ئۆردوگانیی و
تەنانەت کوردان ی موسوڵمانیشەوە ، کوردان ی (ئێزدیی) ڕوبەڕوی
ڕاستەوخۆ ی چەوساندنەوە ، ئازار ، سوکایەتیپێکردن ، ناهەقیی ،
کۆچپێکردن ، کۆمەڵکوژیی بوونەتەوە ، لەدوجار دا و لەسەردەم ی
خەلافەت ی ئیسلامیی لە موسڵ و ڕەققە ی سوریا ، کچان و ژنانی
ئێزدییەکان تاڵان کران و کرانە سەبایا و لە بازاڕەکان ی نوخاسە ی
شارەکان ی موسڵ و ڕەققە دا مامەڵەی کڕین و فرۆشتنیان پێکراوە ،
کراونەتە کۆیلە و زنجیر ی ئاسنیان لە دەست و پێیان کراوە و
دەستدرێژیی ناموسیان کراوەتەسەر. داعش لە ژمارە یەك ی گۆڤار ی (
دابق) ی سەر بە ڕێکخراوەکەیان نوسینێك ب□ڵاودەکاتەوە بەناوی {
احیاء العبودیە قبل اوان الساعە } تیای دا باس لەوە دەکات کە چۆن
بەپێی ئەحکام ی شەرع ی ئیسلام کۆیلەکردن ی کچان و ژنان ی ئێزدیی
ڕەوایەتیی و شەرعیەت ی پێدەدرێت ، و پاشان چۆن پێشکەش و دابەشیان
دەکەن بەسەر ئەمیران و موجاهیدانی سوریی ، عێراقیی ، چیچانیی ،
سعودیی ، ئێرانیی ، تورکیی ، ئەفغانیی ، لیبیی ، میسریی و
موسوڵمانان ی تری نیشتەجێ ی ئەوروپا ، ئەمریکا و …. تاد ی سەر بە
دەوڵەتی ئیسلامیی لە عێراق و شام و بەتاڵکردنەوەی نیکاح و
هاوسەرگیرێتیی پێشویان وهاوجێییکردن لەگەڵیان دا بەبێ نیکاح و
زەواج ؟ !! چەکدارێك ی داعش بەناوی ئەسعەد ئەڵمانیی لە فێسبوك ی
خۆی دا وێنە ی کچێك ی هەژدە ساڵ ی ئێزدیی ب□ڵاودەکاتەوە و
دەنووسێت : { ئەم کچە بۆفرۆشتن ، نرخەکە ی هەشت هەزار دۆلارە } ،
هەمان ئەم کەسە پاش چەند کاتژمێرێك وێنە ی کچێك ی تری ئێزدیی کە
چاوەکان ی لەتاو گریان سورهەڵگەڕاون ب□ڵاودەکاتەوە و دەنووسێت : {
ئەمەش کچێك ی ترە بۆفرۆشتن ئەمیش نرخەکەی هەشت هەزار دۆلارە } ،
ب□ڵاوکردنەوەی ئەم هەواڵە ڤیدی□ی□ بۆ کۆمپانیا ی فێسبوك بووە
سکانداڵێك ی یاسایی و ئەخلاقیی و دوایی لە لاپەڕەی فێسبوك دا
سڕایەوە . ئەوەی بە کوردان ی ئێزدیی کراوە ، هۆلۆکۆستێك ی نوێی
ترە کە لەسەدە ی بیست و یەکەمین دا دەرهەق بە مرۆڤ ی کورد و

مرۆڤایەتیی ئەنجام دراوە . ئەم بارە کارەساتبارە دنیا ی ویژدان و ئەخلاق ی جیهان ی ئیسلامیی ، رابطە ی ئیسلامیی لە مەککە ، جامیعە ی ئەزهەر، حەوزیە ی قوم ، کۆمەڵگە ی ئیسلامیی و نموونەکان ی محمد علی قەرەداخیی ، بانگخوازی وەکو دوکتۆر عبدالواحید ، مەلا و مینبەرەکانیان و ئیسلام ی سیاسیی کوردیی لە ئیخوان و سەلەفییەکان ی نەهەژاند ، بەڵام محمد علی قەرەداخیی بە سەرخستنی ئەردوگان لە هەڵبژاردنەکان ی ئەم دواییە ی تورکیا دا ، بە ئاشکرا و بە پشتیوانیی ئەو کۆششی زۆر ی بەکرد ؟ !

ئایین ی ئەزدیی ئایینەك ی هەرەکۆن ی گەل ی کورد بووە کە سەدان ساڵ پێش زایین لەسەر خاك ی کوردستان سەریهەڵداوە ! باوەڕ ی ئەزدییەکان لە فەلسەفە ی (ئەزدایی) ەوە سەرچاوەی گرتووە . ئەزدایەتیی باوەڕ ی بە یەکتاپەرستیی یەزدان هەبووە ، زەردەشتیش سەرچاوە ی فەلسەفە و بیری خۆی لە ئەزدایییەوە وەرگرتووە . ئەزدایی باوەڕی بە هێزی چاکە و خراپە هەبووە ، دژی درۆ ، فێڵ ، ناپاکیی و پەیمانشکێنیی بووە ، لە بنەڕەت دا ئەزدایەتیی باوەڕبوونە بە مرۆڤدۆستیی ، خۆشەویستیی ، ڕێزگرتن لە خاك ، ژینگە و ڕێزگرتن لە ئافرەت و … فەلسەفە ی ئەزدایی خاوەن ی هیچ نێوەندگیر یان پەیامبەرێك نین ، و باوەڕیان بەوە یە ، کە مرۆڤ لە ڕێگە ی ئیرادە یەك ی ئازادانەوە پەیوەندیی ڕاستەوخۆی خۆی بە یەزدان دەبەستێت و سەرئەنجام توانایی ئەوە بەدەستدەهێنێت کە ڕووناکایی یەزدان بەدەستبهێنێت و دواجار ببێتە هەڵگری هێزی چاکە . ئەزدایی خاوەن ی هیچ ڕووگە (قیبلە) یەك نییە ، لەکوێ دا ڕۆژ هەبێت ، بە نوێژکردن و ستایشکردن ی یەزدان ڕوودەکەنە خۆر ، خۆریش لەلایان جێگە ی ڕێز و ستایشە ، و شەق ودەرکەوتە و بەرجەستەیەکە لە مەزنیی و شکۆمەندیی یەزدان . لەو ڕۆژگارەوە ی کە ئیسلام وەك و هێزێك دەرکەوت ، ئەزدییەکان جگە لەوەی کە چەوساونەتەوە ، بەهەمانشێوەش سیاسەت ی بەزۆرکردنە ئیسلام ، بە ئیسلامیکردن و عەرەباندن ی باوەڕ و ئیمان ی ئەزدایی ، بە عەرەبکردنی نەتەوەییان ، سەنداندن ی باج و جزیەش بەسەریان دا سەپێنراوە ، لە ڕێگە ی سیاسەت ی چەواشەکاریی ، ڕق ، کینە ، بوغز ، درۆ و بوختان ی وەك ئاگرپەرست ، شەیتانپەرست ، نەوەی جنۆکە و شەیتان ، نەوەی نەهەنگ و یەزید ی مەعاویە و … تاد دژایەتیی ئەزدییەکانیان کردوە و مێژو و فەلسەفە ی باوەڕ ی ئەزدایەتیی ئەوان شێوێنراوە . پەیڕەوکردن ی ئەم سیاسەتە فاشیستییە ی ئیسلام دەرهەق بە ئەزدییەکان ، بووەتە هۆکار و پاڵپێوەنەرێك ، کە لە ڕێگە ی شەرعەوە ڕەوایەتیی بدرێت بە سوکایەتیی ، کۆمەڵکوژیی و لەناوبردنیان تاکو ڕۆژگار ی ئەمڕۆ کە ڕۆژگار ی ئیسلام ی داعشیی ، سەلەفیی و ئیخوانییە . قۆناخ ی دەوڵەت

ی ئیسلامیی لە عێراق و شام دواقۆناخ نیە لە کۆتاییهێنان بە سوکایەتیی ، غەدر ، ناهەقیی ، زوڵم ، چەوساندنەوە و پیادەکردن ی سیاسەت ی تەکفیرکردن ی ئێزدییەکان بەناو ی خوا ، عەدالەتی ئیلاهیی و شەریعەتی ئیسلامییەوە ، بەڵکو ئەستا قۆناخێك نوێی مەترسیدارتر بەڕێوەیە بۆ هەڵتەکاندن ، لەباربردن ، سڕینەوە ی تەواوەتیی باوەڕی ئێزدایی و بوون ی ئێزدییەکان لە کوردستان و مێژویش دا ، ئەویش قۆناخ ی بانگخوازی نوێ ی ئیسلامیی و ئیسلام ی سیاسیی کوردە لە باشور ی کوردستان دا . ئەم قۆناخە زۆر مەترسیدارترە لەوان ی پێشوتر ، کە پێویستە هەموو تاک و ڕوناکبیرێك ی کورد تێیابمێنێت و لێی ئاگاداربێت ، ئەم قۆناخە سەرەتا ی ترازاندن و جوقاندن ی هێلکە ی فاشیستەتیی ئیسلامیی کوردیە ، قۆناخێك ی زۆر نامۆ، ترسناك و مەترسیدارە لە جێبەجێکردن و بەتەواوگەیاندن ی ئەو پەیامە ی کە سڕینەوە و قبوڵنەکردن و ڕەتکردنەوەی ئەوانی دیە . ئەوەی لە شار ی شنگال ڕووی دا دژایەتییکردن ی ئیسلام و سوتاندنی مزگەوت نەبوو ، بەڵکو قبوڵنەکردن و بەگژداچوونەوەیەك ی ئازایانە بوو بەڕووی سیاسەت ی تەعریب و سوکایەتییپێکردن ی ئێزدیەکان ، ناڕەزاییدەربڕین بوو بەرامبەر ئەو کۆمەڵکوژیە ی ئێزدیەکان کە لەساڵ ی ٢٠١٤ دا لەلایەن ئەو عەرەبە فاشیست و شۆڤێنیە عێراقیانە ی ناو ڕیزەکان ی دەوڵەتی ئیسلامیی لە عێراق و شام ئەنجامدرا بوو ، ئەو ئیسلامیانە ی کە بەناوی اللە و عەدالەتی ئیلاهیەوە زیاتر لە سێ هەزار ئافرەت ی ئێزدیان کردە کەنیزەك ، سەبایا و بەناوی دەسکەوت ی جەنگ لە بازاڕەکان ی موسڵ دا مامەڵە ی کڕین و فرۆشتنیان پێوەکردبوون ؟! کوشتن ، بێسەروشوێنکردن و زیندەبەچاڵکردن ی شەش هەزار پیاو ی ئێزدیی . تاوان ی جینۆساید و پاکتاوکردن ی ڕەگەزیی و ئایینیی کوردان ی ئێزدیی لەلایەن دەوڵەتی ئیسلامیی لە عێراق و شام و بەپشتیوانیی ئیخوانی تورکیی و ئەردوگانیی ئەجگار زۆرن و لە ئەژماردن نایەن ، بەڵام لێرە دا چەند نمونەیەك ی بچوك دەهێنینەوە تاکو ئیسلامیە سەلەفیی ، جیهادیی ، ئیخوانیی ، کرێکاریی ، عومەریی ، ئیسلامیستەکان ی دی و هەموو موسوڵمانێك ی کورد بزانێت کە چ کارەساتێك بەسەر کوردان ی ئێزدیی دا هاتووە ؟ ! لەیەکەم هەڵدانەوەی یەکەم گۆڕ ی بەکۆمەڵ ی ئێزدییەکان لەلایەن دەوڵەتی ئیسلامیی لە موسڵ ، ٢٨ تەرم لە گوند ی (کۆچۆ) ی باشور ی شنگال دۆزرایەوە ، بەدوای دا حەفتاویەك گۆڕ ی تر ی بەکۆمەڵ ی ئێزدییەکان کە خەلافەت ی ئیسلامیی لە موسڵ ئەنجام ی دابوون دۆزرانەوە ، سیانزدە گۆڕیان لە دەوروبەر ی گوند ی کۆچۆ بوون و گەورەترین کۆمەڵکوژیش لە شار ی شنگال ئەنجامدراوە . بەگشتی نەوەد گۆڕ ی بەکۆمەڵ ی ئێزدییەکان هەیە ، لە عین الفتح پێنج گۆڕ ی

بەکۆمەڵی ئێزدیەکان ی قوربانیان ی دەستی خەلافەت ی ئیسلامیی لە موسڵ دەزراونەتەوە ، و بەرگری شارستانیی شار ی شنگال دە تەرم ی ئێزدیانیان لە زەرابەك دا دەدەزنەوە ، تاکو ئەستاش زیاتر لە هەزاروسەسەد ئافرەت ی ئێزدیی بەسەروشوێنن و نەگەڕاونەتەوە ناو کەسوکاریان . ئەگەرچی وتەبێژ ی سوپا ی عێراق لەبەردەم مەدیاکان دا وەڵك لە بەردەم مزگەوت ی (رحمان) لە شار ی شنگال و هەروەها فەرمانگە ی ئەوقاف ی شاری موسڵ بەئاشکرا دانیان بەوەدا نا کە هیچ دەستدرێژیی ، بێڕێزیی یان هەرشەك بەسەر مزگەوت ی ناوبراو لە شار ی شنگال کرابێت ، بەڵام هەرزوو مەلا و بانگخوازە ئیسلامییەکان کانگای دەی پێ لە ڕق ، کینە بوغزیان بەرامبەر ئێزدیی و ئێزدایی ئەقرەی نەگرت و لە مینبەرەکانیانەوە کەوتنە هەڕەشە ، هەنینەوەی درۆ ، هەرشکردن و سوکایەتییکردن بە ئێزدییەکان . بەدەنگبوون و خەمساردیی مەدیا ی کوردیی لە ڕوماڵکردن و بەدواداچوون ی ڕاستییەکان ، هان ی زیاتری بانگخواز و ئیسلامییەکان ی کوردستان ی دا ، کە لە مینبەر ی مزگەوت و سۆشیال مەدیاکانیانەوە بکەونە هەرش ، سوکایەتییپێکردن و گاڵتەپێکردن ی باوەڕ ، ئایین و نەریت ی ئێزدییەکان . کەمەڵ ی دادگەریی بە هەنانەوەی ئایەتەك ی قورئان کەوتە ناڕەزایی و هەرشکردنە سەر ئێزدیەکان ، مەلایەك لە دهۆك و لە مینبەر ی مزگەوتەکەیەوە بە بەباوکردنەوەی ڤیدیۆیەك ی ساختە کەوتە بانگەشە ی درۆ ، هەڕەشە و هاندانی خەڵکیی دژی ئێزدیەکان .

بانگخوازێك ی ڕەگەزپەرست و فاشیستەکی ئیسلامیی بەناوی دوکتەر عەبدولواحید لە وتاردانەك ی زۆر توندئامێز ، توندئاژە و تەوسئامێزدا و لەبەردەم ی خەڵکان و گەنجانەك ی زۆر ی موسوڵمان کەوتە گاڵتەپێکردن و سوکایەتییکردن بە باوەڕ ، نەریت ، بنەچە و ئایین ی ئێزدیەکان ؟! ! ئەوە بەئاشکرا هان ی گەنجان ی موسوڵمانانی دا بە ئەنجامدان ی توندوتیژیی ، تێکدان ی ئاسایش و شێواندن ی نەریت ی قبوڵکردن ، ڕێزگرتن و پێکەوژیان بەبێ ئەوە ی وەزارەت ی ئەوقاف یان داد بکەونە هەڵوەستوەرگرتن و گرتنەبەری ڕێوشوێن ی ئەخلاقیی ، یاسایی و فەرمیی بەرانبەریان ؟ ! بەڕاستی ئەوەی لە سۆشیال مەدیا ی ئیسلامیی و مینبەر ی مزگەوتەکانەوە دەگوزەرێت و ئەنجام دەدرێن دەربڕ و نیشانییەکن لە پێکردن و ئاژواندن ی ویژدان و ڕەوشتی مرۆڤ ی کورد و دەروناسێتیی (سایکۆلۆژیا) ی مرۆڤ ی کوردە بەرە و دنیا ی دەڕەقیی ، بێبەزەیی و بەربەرێتیی ، سیخناخکردنی دەرون و ویژدان ی مرۆڤ و تاك ی کورد لە گاڵتەجاڕیی ، توندوتیژیی ، درۆ ، دەمپیسیی ، ڕەتکردنەوەی ئەوانی دی ، ڕق ، کینە ، بوغز ، خورافات ، ئەفسانەگەرێتیی ، شتنی مەشك و … تاد . مرۆڤ کاتەك ئەو کەمەنتانە ی سەر ڕووپەڕەی مەدیا ی ئیسلامییەکان و

بانگخوازەکان دەخوێنێتەوە هەست بەجۆرێك لە شەرم ، شەرمەزاریی و بێئومێدیی دەکات . نابێت بێلامانەوە سەیربێت لەم هەل و مەرجێك ی وەها دا ، کە بانگخواز و ئیسلامیستەکان بەسەر کۆمەڵگە ی کوردی لە باشور ی کوردستان دا دەستڕۆیشتوون ، مرۆڤ ی موسوڵمان ی کورد هەست بە جۆرێك لە دەروونئاسودەیی ، ویژانئاسودەیی ، دڵشادیی و دڵسەکنین ، لە دیتنی تەرمی سەربڕاو، گوێبڕاو و چاودەرهێنراوی ئەو پێشمەرگانە ی کە لە گوند ی خێڵ ی حەمەی شارەزور بەدەستی چەکدارانی انصار الاسلام ئەنجامدران ، دەکات ! هەناسە ی شادیی و چێژبەخشیی هەڵدەمژێت ، کاتێك دەبینێت کوردان ی ئێزدیی کوشت وبڕ دەکرێن و کچان و ژنانیان دەکرێنە کەیلە ، سەبایا و کەنیزەك و دەستدرێژیی ناموس دەکرێتەسەریان . سەرهەڵدانی مۆدێل ی نوێ ی موسوڵمانێتیی دوکتۆرعەبدولواحیدەکان لە کۆمەڵگە ی کوردی دا ، سەرەتا ی کارەسات و سەرهەڵدان ی کۆمەڵگەیەك ی هەستسارد ، بێڕەوشت ، بێبەزەیی ، دڕندە ، دەرووننەخۆش و بەمەگەلکردنە ، دروستکردنی کۆمەڵگەیەکە کە بناغە ی شارستانێتیی و مرۆڤدۆستیی خۆی لەسەر بنچینە ی ڕق ، کینە ، تۆڵە ، کوشتن ، تەکفیر ، دژایەتیی ڕەنگ ، هونەر ، مۆسیقا و ڕەتکردنەوە بنیاتدەنێت ، شارستانێتییەك دوور لە هەموو بەها و نرخێك ی مرۆڤایەتیی و ئەخلاقیی ، دوور لە فەلسەفەی جوانناسییانە ی ئەو ئیمانە ی کە پێشتر ئاماژەم پێی دا ، کۆمەڵگەیەك کە بنچینە ی مەعریفە و بیرکردنەوەی خۆی لەسەر درۆ ، خورافات ، ئەفسانە ، شەریعەت ، نەقڵ و دەقێك ی چەقبەستوو دادەمەزرێنێت . سەردەم و مۆدێل ی عەبدولواحیدەکان سەردەم ی پوچیی ، پوچگەرایی ، بێناوەڕۆکیی ، ڕەشبینیی ، تەسلیمبوون ی ڕۆح و ئیرادە ی ئازادە ، کوشتن ی گومان و هەموو ئەو پرسیارانەیە ، کە مرۆڤ و مرۆڤایەتیی هەنگاوێك لە حەقیقەت نزیك دەکاتەوە ، واتا سەردەمی مەرگ ی ئیمان و یەزدانە . دوکتۆر عەبدولواحید لە وتاردانێکی دا سەبارەت بە ئێزدیەکان ؛ بەدیدێك ی ئیخوانیی و ڕۆحێك ی ڕەگەزپەرستیی و فاشیستیانە ی ئیسلامیی و دوور لە هەموو بەها و مەعریفەیەك ی ئەخلاقیی ، مرۆڤایەتیی ، ئەتەکەت ، نەزاکەت ، ویژدان و فەلسەفەیەك ی ڕەوشتەوە بەمجۆرە باس و پێناسە ی ئێزدیەکان لای گەنج ی کورد دەکات :

1- یەزیدیی (ئێزدیی) کورد نین ، شەیتانپەرستن ، سەرلەشێواو داماو و جاهیلن ، تەوسکردن بە ڕەنگی شین و باڵندە ی تاوس ، ناڕۆشنبیر ، پیسوپۆخڵ ، خوای ئەوان عەد ی کوڕی سافیلە ، موشریکن ، ئافرەت لایان نرخ ی نیە و وەکو سەیارە و گوێدرێژ دەیکڕن و دەیفرۆشن ، گاڵتەکردن بە ووشەی یەزدان و پیرۆزکردن ی وشەی (اللە) ، یەزیدیی ڕقی لە موسوڵمانە ، مرۆڤکوژن ، گاڵتەکردن بە پیت ی (

ش) وەکو هێمایەك بۆ یەکەمین پیت ی شەیتان ، لە دواهەمین ڕستە دا
مر□ق ی کورد فێری درۆکردن و نادادپەروەریی دەکات و دەڵێت { ئەگەر
یەزیدییەك لای تۆ ئیشی کرد ، و داوای هەقدەستی خۆی کرد ، و تۆش
ویستت پارەی نەدەیتێ پێی بڵێ ئاه شەیتان بەرلەعنەت بێ (وەڵاهی)
بیرم چوو و بەدوای دا هاڕەپێکەنین ی ئامادەبووان }* . ئەم جۆرە
لە پ□یقین و دیالۆگانە جگە لە سازکردنی زبڵدانێك لە ناخ ، ڕۆح و
ویژدان ی مر□ق ی موسوڵمان ی کورد و بنیاتنان ی پاشخانێك ی
ڕەگەزپەرستیی ، فاشیستێتیی ، نامر□قانە و نا ئەخلاقیانە ی
ئیسلامییانە هیچ ی دی سەوز ناکات ، و دواجار مر□ق و کۆمەڵگە ی
کوردیی دەگەێنێتە چارەنوس و کەنار ی لەنێوچوون ، داڕوخان و
لێژبوونەوە بەرەو شیو و دۆڵ ی تاریکیی ، ڕەوشتلێژیی ، بێویژدانیی
، دڵڕەقیی و برەودان بە دنیا ی ئاژەڵیی . من لێرە دا بۆئەوەی
دنیا ی گومان لە ژیان ی داخراو و چەقبەستووێتیی کۆمەڵگ ی ئێمە دا
قوڵتر بکەمەوە ، دەخوازم ئەو پرسیارانە بهێنمە گۆڕێ کە ، گەلۆ
تاك و مر□ق ی موسوڵمان ی کورد لەکوێی دنیا ی ڕەوشت و فەلسەفە ی
ڕەوشت دایە ؟ ئایا مر□ق ی موسوڵمان ی کورد لە چ پلەیەك ی ئەو
پەیژە ئیمانییە دا وەستاوە کە ئامانج تیای دا دەربازبوونە لە
دنیا ی ئاژەڵیی و ئاودیوبوونێك ی ئەخلاقییانە و گەیشتنی مر□ق ی
کوردە بە ڕەوشت ی بەرز یان یەزدان و ڕوناکایی ئەو ؟ ئایا
بەڕاستیی تاك ی موسوڵمان ی کورد گەیشتووەتە ئاستێك لە قبوڵکردن و
ئامێزگرتنەوە بە فەلسەفە ی مر□ق بوون و ئەزمونکردن ی هەستی
مر□قایەتیی ؟ ئایا دەتوانێت ببێتە بوونەوەرێك ی مر□قد□ست ،
ئاشتیخواز ، دڵفراوان ، بەخشندە ، دل□قان ، ژینگەدۆست و
ئاژەڵدۆست ؟ ئایا هەربەڕاستیی کولتور ی تێکۆشانیی مەعنەویی و
گۆشکردن ی گیانپەرۆشیی (ڕۆحانییەت) لای مر□ق و تاك ی کورد
نزیکبوونەوە و گەیشتنە بە یەزدان ، ڕوناکیی ، حەقیقەت ،
بەختەوەریی ، بەخشندەیی ، میهرەبانیی و خۆشەویستیی یان
خۆقەتیسکردن و خۆسنوردارکردن لە چوارچێوەی { قاتلوهم یعذبهم اللە
بایدیکم و یخزهم و ینصرکم علیهم و یشف صدور قوم مومنین } ؟ !
ئایا بەڕاستیی ئامانج ی مەلا و بانگخواز ی ئیسلامیی گەیاندن و
ئاشناکردن ی تاك ی مر□ق ی کوردە بۆ گەیشتن بە فەزیڵەتێك ی
یەزدانپەروەریی (ئیلاهیی) ، ئەخلاقیی و ویژدانێك ی باڵاتر و
زیندوتر ؟ ئایا بەڕاستیی تاك ی موسوڵمان ی کورد دەتوانێت
بونەوەرێك ی ئەخلاقیی بێت ؟ گەلۆ مر□ق ی موسوڵمان ی کورد لەنێو
سەوا و مامەڵە ی بازاڕ ی ئایین و ئایینچێتیی دا خۆی بەرجەستە
دەکات یان ئیماندارێکە و دەخوازێت لەڕێگە ی ئیمان و عەشقێك ی
یەزدانییەوە خۆی لە دنیا ی ڕق ، کینە ، تۆڵە ، بوغز ، درۆ ،

تەکفیرکردن و …. پاکبکاتەوە و دواجار ناخ و ویژدان ی خۆی لەوانلیو لە ڕێز ، داوێنپاکیی ، دەم و دەستپاکیی ، خۆشەویستیی ، پاکێتیی ، ڕاستگۆیی ، میهرەبانیی ، بەخشندەیی و وەفاداریی بکات ؟ ئایا بەڕاستیی موسوڵمان ی کورد خۆی ڕادەست (تسلیم) بە ئایین ی ئیسلام کردووە ، تاکو لەوەی فێر ی دادپەروەریی ، قبوڵکردن ی بەرامبەر ، ڕەتکردنەوە ی نادادیی و نادادپەروەریی …. بەڵت یاخود تەنیا گەیشتنە بە دنیا ی دامرکاندنەوە ی ئاڵۆشیی ئاژەڵیی ، چوارژنەیی ، ڕووتکردنەوە و چێژوەرگرتن لە جووتبوون لەگەڵ حورالعین ، هەفتا حۆریی ، غیلمان المخلدین و کوڕی جوان و ساف و بێمو؟ ئایا ئامانج ی موسوڵمان ی ئێمەیە ی کورد سوڕانەوە ی بەردەوام و بێسود ، و توانەوەیە لەنێو دنیا ی تاریکیی خورافات ، چیرۆك و ئەفسانە ، نەزانیی ، بێئاگایی ، وەهم و سێبەری نێو دنیا ی وەحیی ئەشکەوتەکان ؟ یان گەیشتن بەدنیا ی ڕوناکیی ، ژیریی ، مەعریفە ، زانست و لۆژیك ! پێویستە هەر تاکێك ی مرۆڤ ی کورد ئەو پرسیارە لەخۆی بکات ، کە ئایا بۆچی کۆمەڵگە ی موسوڵمان ی کورد هێند شێواو ، توڕە ، دەمارگیر ، توندوتیژ ، نادادپەروەر ، دواکەوتوو ، دووڕوو ، گەندەڵ ، بێبەهرە ، ڕەق و وشکهەڵهاتوو ، تەسکبین و …ە ؟ پرسیار و گومانەکان ی مرۆڤ ی موسوڵمان ی کورد دەبێت بچێتە نێو هەموو وردەکاریەکان ی ژیان ی عەقیدەیی ، ئیمان ، ئایین ، نەریت ، بەنەکان وتەنانەت دەقی قورئان و هەموو فەرمودەکان ی پێغەمبەریشەوە ! ! دەبێت لەڕێگە ی پرسیارەکانەوە بگەینە ئەو ڕاستییە ی کە ، گەلۆ بەڕاستیی محەمەد هەڵگری پەیامێکی یەزدانیی و دادپەروەریی بووە کە لەکاتێك دا : { من بدل دینە فاقتلوە } ئایا بەڕاستیی ئەو { وما ارسلناك إلا رحمة للعالمین } ە کە بە هەموو مرۆڤایەتیی یان تەنیا بە موسوڵمان و نەتەوەیەك ی دیاریکراو یان دەستنیشانکراو{ انما المؤمنون اخوة } ؟ ئایا بەڕاستیی ژیرانە و لۆژیکییە ، کە کەسایەتیی عمر ابن خطاب بکەین بە مۆدێل ، نمونە و پێشەوای بەرجەستە و دیاری مرۆڤایەتیی بە ئەم ڕۆژگار و سەردەمە ، لەکاتێك دا بانگخواز ی ئیسلامیی دوکتۆر عەبدولواحید لە وتاردانەکەی دا وتەیەك ی خەلیفە عومەر دەهێنێتەوە وەکو بەڵگەیەك بۆ ناوزەدکردن ی ئێزدییەکان وەك و بێباوەڕ و کافر: { اللهم لاتجعل کافر علیە نعمة حتی لا احب } ؟ ئایا هەر بەڕاستیی ئایین ی ئیسلام ئایین ی { المحبة والسلام } ە ؟ ! لەکاتێك دا دوکتۆر عەبدولواحید ڕوودەکاتە کۆمەڵە ی گەنجان ی کورد و داوای دوعایان لێدەکات کە بڵێن : { ئەوەی موسوڵمانە خۆشمبوێت ، و ئەوەی موسوڵمان نیە لەدڵم دەریبکەیت }؟ ! موسوڵمان ی کورد دەبێت ئەو پرسیارە بکات کە ، ئایا بەڕاستیی کافر کێیە ، و بۆ چ پێوانەیەك ی یاسایی ، ویژدانیی

و ئەخلاقیی ماف و مۆڵەت بەخۆمان دەدەین کە کەسێک بەناوی کافر
وبەناو ی خوا بکوژین ؟ ! دەبێت پرسیار بکەین و بڵێین کە ، ئایا
بەڕاستیی اللە حەز و خواستی لە کوشتن ی مر□ق { قاتلوهم يعذبهم
اللە بأيديكم و يخزهم و ينصركم عليهم و يشف صدور قوم مؤمنين }
هەیە ؟ ئایا بەڕاستیی ئایین ی ئیسلام دەستی ڕێزوحورمەتی خستووەتە
سەرئافرەت و پێگە ی ئافرەت لەنێو کۆمەڵگە ی موسوڵمان و کۆمەڵگە ی
مر□قایەتیی دا ، یان دەبێت هەر باوەڕمان بەو پەیامە پەیامبەرییە
هەبێت کە دەڵێت : (المرأة عورة فإذا خرجت استشرفها الشيطان)
یان (يقطع الصلاة ، المرأة والحمار ، والكلب) ؟ دوور لە ئاداب و
ئینساف نابێت ئەگەر ئەو پرسیارە لە خۆمان و ئایینەکەمان بکەین کە
، ئایا هەر بەڕاستیی ئیسلام دژی کۆیلایەتیی بووە { الحر بالحر
والعبد بالعبد } ؟ پرسیارێک ی ناڕەوا و دزێو نابێت ، ئەگەر
پرسیاری ئەوە بکەین کە ، ئایا بەڕاستیی ئایین ی ئیسلام ئایین ی
ئاشتیی و پێکەوە ژیانە { قاتلوا الذين لايؤمنون باللە ولا باليوم
الاخر ولا يحرمون ماحرم اللە و رسولە …. } ؟
پێویستە و زۆر لەجێگە ی خۆیدایە ئەو پرسیارە لە ڕەوشت و ویژدانی
خۆمان بکەین کە ، ئایا بەڕاستیی ئێزدییەکان وەکو ئایین و باوەڕێک
ی جیاواز ، شایان و شایستە ی ئەو هەموو سوکایەتیی ، گاڵتەپێکردن
و دژایەتییکردنانەن کە بانگخواز ی ئیسلامیی دوکتۆرعەبدولواحید و
مەلا و ئیسلامگەراکان ڕوبەڕویان دەکەنەوە ؟ لەکاتێک دا قورئان
پێیان دەڵێن : { يا أيها الذين آمنوا لايسخر قوم عسى أن يكون خيرا
منهم ولا نساء من نساء عسى أن يكن خيرا منهن ، ولا تلمزوا أنفسكم
ولاتنابزوا بالالقاب بئس الاسم فسوق بعد الايمان ، ومن لم يتب فأولئك
هم الظالمون } ! ئایا هەر بەڕاستیی دوکتۆر عبدولواحد ئەو ظالم و
ڕۆحە ئەهریمەنیی و شەڕخوازە نیە کە ئەو ئایەتە ی سەرەوە لە
کۆتایی دا ئاماژە ی پێدەدات ؟ ئایا بەڕاستیی موسوڵمان ی کورد
قبوڵ ی ئەو کۆیلایەتیی و بێحورمەتییە دەکات ، کە عەبدولواحید ،
مەلا ، بانگخواز ، سەلەفیستەکان و ئیسلامگەراکان ی دی عەقڵ ،
بیرکردنەوە و ئیرادە ی ئازاد ی ئەوان داگیربکەن و لەجیاتی ئەوان
بیربکەنەوە ؟ ! ئایا کات ی ئەوە نەهاتووە ، کە موسوڵمان ی کورد
چید ی لە بیرکردنەوە دا ئازاد بێت و گوێکانی خۆی قەرزار و
قەرزاربار ی ئامۆژگاریی ، وتە پوچ و پڕ لە گاڵتەجاڕیی و درۆکانی
عەبدولواحیدەکان نەکەن ، و بیر و عەقڵ ی خۆیان لەو مۆتەکەیە
ئازاد بکەن ؟ ! مر□ق ی کورد نابێت ڕێگەبدات و ئەو مافە بە
عەبدولواحیدەکان ببەخشێت کە خۆیان لە هەموو کاروبارێک ی یاسایی ،
پەروەردەیی ، خێزانیی و ئەخلاقیی هەڵبقورتێنن ، پێویستە هەر تاک و
موسوڵمانێک ی کورد لەڕێگە ی ئیمان ، بیرکردنەوە ، عەقڵ و دنیا ی

گیانپەرەشیی و دوور لە نەوەندگیریی و پابەندبوون بە هیچ دەقەك ی
ئاسمانیی هەوڵی دۆزینەوەی ڕاستیی ، یەزدان و ڕوناکایی ئەو بدات !
مرۆڤ ی کورد دەبێت خۆی لەو تەونە جاڕجاڕۆکەیی و شەیتانییە ی
دوکتۆرعەبدولواحید ، مەلا ، بانگخوازە ئیسلامیی و چەرچییە سیاسیە
ئیسلامیەکان ڕزگار بکات و بەدوا ی چاکسازیی و دۆزینەوە ی بەرزترین
ڕەوشت و فەلسەفە ی ڕەوشت دا بگەڕێت ، لەدوای دۆزینەوە ی یەزدان
وێڵ بێت ! ئایا بەڕاستیی تاك ی موسوڵمان ، بانگخواز ، ئیسلامگەرا
و ئیسلامیستە سەلەفیی و ئیخوانییەکان ی کورد کێشەیان لەگەڵ ئەم
سەردەمە ، عەلمانییەت ، لیبرالیزم ، مارکسیسزم ، فێمینیزم ،
ئافرەت ، داروینیزم ، جێندەر ، مۆدێرنیزم ، ڕۆژئاوایی ، ئازادیی
، سەربەستیی ، جولەکە ، مەسیحێتیی ، کاکەیی ، ئێزدیی ، یارسانیی
، عەلەویی ، وەهابیی ، بەهائیی و …. چیە ؟ ئایا بەڕاستیی ئیسلام
چاکترین ی هەمو ڕێباز و ئایینەکان ی ترە ؟ { ان الدین عند اللە
الاسلام } ! ! موسولمان ی کورد پەیوستە ئەو پرسیارە لە
دوکتۆرعبدالواحد بکات کە هەر بەڕاستیی ئێزدیەکان پیس و بۆگەنن ،
لەکاتێك دا لە دەق ی قورئان دا : { ولقد کرمنا بنی آدم …. } ؟
پرسیارێك ی ناشایستە نیە کە ، ئەگەر موسوڵمان پرسیار بکات و بڵێت
کە ، ئایا بەڕاستی مرۆڤ و مرۆڤایەتیی لە ئایین ی ئیسلام دا جێگە ی
شایستە و ڕێزە : { قل هل انبئکم بشر من مثوبەعند اللە من لعنە
اللە و غضب علیە و جعل منهم القردة و الخنازیر…. ؟ ؟ دوا پرسیار
ئەوەیە کە ، ئایا بۆچی ئێمە ی موسوڵمان ناتوانین ئاسۆیەك ی
فراوانتر لە ژیان و دنیا ی بیرکردنەوە ، گوتار ، کردار ، بەڕووی
خۆمان دا بکەینەوە ، ئایا بەڕاستی هەشتا کات ی ئەوە نەهاتووە ،
کە واز لە بەپیرۆزکردن ی کەسایەتییە ئیسلامیی و بانگخوازەکان
بهێنین ، واز لە توندوتیژیی ، دەمارگیریی ، لوتبەرزیی ئایینیی
بهێنین و ڕوو لە ئاشتیی ، دادپەروەریی ، قبوڵکردن و ڕێزگرتنی
ئایین و باوەڕەکان ی دی بکەین ؟ ؟ ئێمە ی موسوڵمان ی کورد هیچ
هەڵبژاردە ، چارە و ڕێگەیەك ی دی لەبەردەممان دا نیە و نەماوە ،
جگەلەوەی ، کە پەیوستە بەرامبەر یەکدی میهرەبان ، بەخشندە ،
لەبوردە بین ، هێز و وزەی خۆمان بخەینەگەڕ بە پتەوکردن ی گیان ی
تەبایی ، مرۆڤدۆستیی ، ژیاندۆستیی ، یەزدانپەروەریی لەنێو دڵ ی
منداڵ و ویژدان ی هەر تاکێك ی مرۆڤ ی کورد دا . دەبێت دەستبەردار
و ڕێگری ئەوە بین ، کە چیتر نمونە ی دوکتۆر عەبدولواحیدەکان ببنە
پێشڕەو و نمونە ی باڵا بۆ کۆمەڵگە ی ئێمە ! ! دەبێت موسوڵمان ی
کورد ئیدی بیر لەوە بکاتەوە و بگاتە ئەو باوەڕە ی کە جێبەجێکردن
ی فەرزە ئیسلامییەکان ، دروستکردن ی مزگەوت و دانانی کابینە ی
مزگەوت لە قوتابخانەکان سەنگ ی مەحەك نین بۆ ڕاستیی ، پاکیی و

ڕەوشتبەرزیی مرۆق ی موسوڵمان ی کورد ، باڵاپۆشیی ، نیقاب و حیجاب نیشانە و سیمبول ی ڕاستەقینە نین بۆ ئافرەت ی نمونەیی ، ڕەوشتی بەرز وداوێنپاکیی ! دەبێت مرۆق ی موسوڵمان ی کورد خۆی لەو باوەڕە هەڵەیە بەدووربگرێت کە تەنیا خۆی و ئایینەکە ی خۆی دەتوانن ببنە جوانترین و شایستەترین ئایین ، ڕاستترین مرۆق و باشترین پیشرەوایەتیی بە جیهان و مرۆڤایەتیی ، بەڵکو مرۆق ی مولحید ، موشریك ، کافر ، عەلمانی و ناموسوڵمان و هەموو ئایینەك ی دیش دەتوانن ببنە پێشرەو ، مرۆق ی ئەخلاقیی و کەسایەتیی بەسود بۆ کۆمەڵگە و مرۆڤایەتیی ! نمونە ی عەبدولواحیدەکان ناتوانن ببنە سەنگ ی مەحەك ومرۆق ی بەرجەستەبوو بە ڕەوشتی بەرز و فەزیڵەتی ئەخلاقیی و مرۆق ی ئیماندار ! بەڵکوئەوە فەلسەفە ی بیر ی چاك ، گوتاری چاك ، کردار ی چاکە کە دەبێتە پێوانە بۆ بەرزیی باڵا ی ڕەوشت لە هەر مرۆڤەك دا ، واتا ئەو ڕەوشتە ی کە فەیلەسوف ی مرۆڤایەتیی ئەمانۆئیڵ کانت باسی لێکردووە ، باشترین پێوانەیە بۆ گەیشتن بەو ڕێگەیە ی کە تیای دا مرۆڤ و هەر تاکەك ی کۆمەڵایەتیی توانای ئەوە بەدەستدەهێنێت ، کە بتوانێت دەستی لە فەزیڵەتێك ی ئەخلاقیی ، یەزدانپەروەریی ، دادپەروەریی و فەلسەفەی مرۆڤبوون گیربکات !

هیوا محەمەد ئەمین
٢٩٠٥٠٢٠٢٣
کۆتایی

مارکس و ئەنارکیزم*-9-.. و: زاهیر باهیر

نوسینی : Rudolf Rocker
ساڵی 1925

و: زاهیر باهیر
IV
بەشی نۆیەم

بە دەنیاییەوە ئەرکی لینین کارێکی ئاسان نەبوو: لە لایەکەوە ناچار بوو سازشی بوێرانە بەرامبەر بە مەیلی دژە دەوڵەتی ئەنارکیستەکان بکات، لە لایەکی دیکەشەوە دەبوو نیشانی بدات کە هەڵوێستەکەی بە هیچ شێوەیەک ئەنارکیستی نییە، بەڵکو تەنیا مارکسیستییە. وەک دەرئەنجامێکی حەتمی ئەمە، لای هەموو مرۆڤێکی خاوەن لۆژکی دروستبیرکەرەوە، کارەکانی پڕن لە هەڵە. نموونەیەك نیشان دەدات کە جەختکردنەوەی لەسەر خواستێك ئەوەندەی بکرێت تاکو مەیلێکی گوایە دژە دەوڵەت لە مارکسدا بخاتە بەرچاو. بە ئەمەش لینین ئەو بەڵگە بەناوبانگەی مارکس کە لە ‘ شەڕی ناوخۆ لە فەرەنسادا’ نوسیوێتی دەهێنێتەوە کە مارکس پەسەندی ئەوە دەکات کە کۆمۆن دەستی کردووە بە لە ڕێگ هەڵکەشانی دەوڵەتی مشەخۆر. بەڵام لینین ئەوەی بە بیر نەهێنایەوە کە مارکس بەو قسەیەی کە بە ئاشکرا لەگەڵ هەموو ئەو شتانەی کە پێشتر وتوویەتی، ناچار بووە بە لایەنگرانی باکونین سازش بکات، کە ئەو کاتە لە دژی ئەوان سەرقاڵی خەباتێکی زۆر سەخت بوو.

تەنانەت فرانز مێهرینگ (Franz Mehring) کە ناتوانرێت گومانی هاوسۆزی لەگەڵ زۆرینەی سۆسیالیستەکاندا لە بکرێت، لە دواین کتێبی کارل مارکسدا ناچار بوو دان بەوەدا بنێت کە ئەمە سازشێك بوو ، کە دەڵێت: “ بە هەر حاڵ چەندێك هەموو وردەکارییەکانی ئەم بەرهەمە ڕەنگە دروستی تیدا بێت ، بەڵام گومانی تیا نیە فکری ناوەرۆکەکەی ناکۆکە بە هەموو ئەو بۆچوونانەی کە مارکس و ئەنگڵس چارەکە سەدەیەك پێشتر لە دوای مانیفێستی کۆمۆنیستەوە بانگەشەیان بۆ دەکرد.”

باکۆنین ڕاست بوو کاتێ کەو وتی ” دیمەنی ڕاپەرینە شۆڕشگێرییە چەکدارییەکەی بزوتنەوەی کۆمیۆن هێندە کاریگەر بوو تەنانەت بیرو باوەڕی مارکسییەکانیش کەوتبووە ژێر پرسیارەوە، بۆیە ناچاربوون دان بە کار و ڕەفتارەکانی کۆمیۆندا بنێن و پشتیوانی لێبکەن ، بگرە لەوەش زیاتر لە دژی قەناعەت لۆژیك و باوەڕی خۆیان وەستانەوە و خۆیان دایە پاڵ کۆمیۆن و ڕێباز و ئامانجەکانیان پەسەند کرد. ئەمە گەمەیەکی کەڵەنۆقانەی کۆمیدی بوو کە وەك کارێکی گەوجانە و و نا ئاسایی هاتبێتە پێش چاو بەڵام پێویست بوو، چونکە شۆڕشەکە جۆش و خرۆشێکی ئاوای هێنابووە کایەوە ئەگەر مارکسییەکان هەوڵیان بدایە دەست بە بیرو باوەڕی ڕەق و تەقیانەوە بگرن و خۆیان پەراوێز دەکرد و دەکەوتنە بەر تانە و پشتتێکردنی خەڵک و دادەبڕان دەچوونەوە ناو خەڵوەتگەی ئایدۆلۆژیای خۆیانەوە. “**

درێژەی هەیە

....

*وەرگێڕانی ئەم وتارە بە مەبەستی چەلەحانەی نەوانی مارکسییەکان و ئەنارکیستەکان نییە بەڵکو بۆ ڕوونکردنەوە یا تیشك خستنە سەر هەندێك لایەنی تاریکی دوو کەسایەتی زۆر گەورەیە کە مارکس و پرۆدۆنە . بەتایبەت مارکس کە مارکسییە کوردەکان بە ئاگای ئەوە نین کە مارکسی لاو ، لاوەکی یاخیی ، کەمۆنیست بووە، بەڵام مارکسی بە تەمەن ڕادیکالییەکەی وردە وردە کاڵ دەبێتەوە تا ئەو جێیەی کە خەباتی پڕۆلیتاریا بەرەو پەڕلەمانتاریزم دەبات .
بەڕای من زەرووری کە مارکس وەکو خۆی کە بووە ببینین، نەك وەکو ئەوەی کە دەمانەوێت .
**باکۆنین لەڕدا وتویەتی ” They tried to retreat into the ivory tower of their dogma ” لەبەر ئەوەی ئەمە تێرمەکە ، منیش بەو شێوەیە سەرەوە وەرمگێڕاوە.

فەیسبووکچێرەك.. بەشی هەژدەم.. فەتاح حەسەن

جیم

ڕۆژی گرەدەدا لەشەو هەردەم خەریکی کارکردن بوو، لە حەفتەیەکدا تەنها ڕۆژێك دوکانی داخرابوو، ئەیش بەیاری سندیکا بوو دەنا ئەو ڕۆژەش داینەدەخست، ناوبەناو دەچوو بۆ (جیم) بۆ پارێزگاری لە لەشولاری، پێنج شەش مانگێك دەبێ ڕووگیردەبێت بچێت بۆ (جیم) ، هەردوو باڵی دەرزی ئاژن بوە و شین و مۆر بێتەوە بەدەرکەوتی هەر لەدوورەوە خەڵکیی دەزانن ئالودەی مادەی هەشبەرە هەر بۆیە ئێستا وەك ئەسپی عەرەبانە بەتەنها ڕێگەی ماڵ و ئیش دەگرێتە بەر.

دوانە

ئەوە دوەمجارە دەنێ خوازبێنی، بۆ یەکەمیان قروقەپی لێکرد بەڵام دوەمیانی بە دڵ بوو هەربۆیە بەڕووی دایکوباوکیدا دەمی دا لە چەرخ، بە ڕازی نەبوون لەبەر ئەوەی ئەتەمبەڵی کەشخە و خانوی خۆی نییە ، دەتانەوێت منیش بەدەردی (..) ی خوشکم بەرن ئەوەتا ڕازییە سەربەهەوەش شووبکات کەس لای لێناکاتەوە ، دەتانەوێت

شەمەندەفەری تەمەنی منیش تیپ□یت، نا.. نا ، ناه□م ئەوە ڕووبدات، خۆشیتان بێ و ترشیتان بێت شووی پێدەکەم. دوای سێ چوار ڕۆژ هەردووکیان لەبەردەم دادوەردا لە دادگا مارەبڕدران و ئێستا خاوەنی دوانەیەکی نەشمیلن.

بەنزینی محەسەن

سکاڵا نووس چەند حەزی بەیەکەم ڕۆژی دەوامی حەفتەیە، فەرمانبەر سەد ئەوەندە رقی لێیەتی، ڕۆژەکەی بە وەنەوزو باویشکەوە بەسەربرد، سلفی لە ئۆتۆمبیلەکەیدا و ڕیی ماڵەوەی گرتە بەر، باوکی خۆی تاس و لوس کردبوو قژی جوان جوان بۆیاخ کردبوو لەسەر قەنەفەی هۆڵەکە کۆنترۆڵی تەلەفیزیۆنەکەی لە مشتا بوو،، دوای ئەوەی بەخێرهاتنەوەی کرد، بەدەنگێکی گڕ وتی وەستا تەڕەماش پێی وتم ئۆتۆمبیلەکەت ئیشی ماوە سبەینی تەواو دەبێت منیش دەبیت سەرێك لەو برادەرەم بدەم لەنەخۆشخانە کەوتوە، ناچارم ئەوەی تۆ بەرم، ئەویش سویچەکەی لەسەر قەنەفەکە بۆ دانا و چوو دوشێك بكات. شەوگار ئەڵێی ڕێگای بەسرەیە هەر تەواو نا بێت، چاکتر وایە ئەم ئێوارەیە لەگەڵ (..) نەختێك سەری خۆمان گەرم بکەین، کە، چوو هاوڕێکەی ل□ بەری هەستا پاش تەوقەکردن، گارسۆنەکە سەر و چارەك ئارەق و چوار مەزەی بۆ هێنان، دوا پێکیان هەڵدا خۆیان کۆکردەوە بۆ گەڕانەوە، درگای هۆڵەکەی کردەوە باوکی بە ڕویدا تەقیەوە، دیسانەوە شتە پیسەکەت خواردۆتەوە، ئەوە سویچەکە بۆشم پڕکردوی لە بەنزینی محەسەن هەرچەندە ئەوەش ناهێنی.

فەتاح حەسەن
دانیمارك/ ڤالبی

وشە.. جەلال عەبدوڵا ساڵح(حەمە)

نەوەستاوم بە بەردەوام بەخۆم دا دەچمەوە دەزانم لە پشتی هەر وردبینییەکەوە هۆشمەندیەک هەیە وام لێدەکات جیاواز بیربکەمەوە و باشتر بنووسم. ئەوانەی ئەمڕۆ و دوێنێ وەکوو یەک بەراورد دەکەن هەتاوی سبەی نابینن و شمشێری جەهل تیژ دەکەن.
جوانترین داهێنەرەکان ئەوانەن کۆڵنا دەن و بەردەوامی بە

خۆپێگەیاندن ئەدەن خوێندنەوە دایکی مەعریفەیە ڕۆشنبیر سواڵکەرو و هەتیوی هیچ حیزبێک نییە ئەمەش هیوا و ئازادی ئەداتێ جوان بنووسێت و ئاگای لە مێژووی خۆی بێت.

بەهۆی ڕۆمانەوە زانیم لینین و ستالین درندەن نەک بەهۆی هێزی سووپای سوورەوە. تۆلۆستۆی بازی دا بەسەر پشتی باوکی دا و شەڕ و ئاشتی نووسی و سامانی باوکی دا بەش کرد و هەڵهات لە یاسای خێزان، داب و نەریت بەڵام خودا ئاگادارە بەهۆی هۆشمەندی چینایەتییەوە ئەو کارەی نەکرد. دەبوایە پۆشکین لە پێناوی شیعر دا بکوژرایە نەک شەرەف! چونکی قورسایی زمانی ڕووسی لەسەر شانی بوو.
هیچ شوێنێکی دنیا هێندەی گوندەکەی خۆم خۆشەویست نییە لەلام بەڵام هەموو شار و م□ر□ق و شارستانییەتی مر□قایەتی لای من جوانن و قورسایی مێژووی خۆیان هەیە.
لەلای ژن خەیاڵی سپی ئەگەر دەنگی ئاو نەبێت گۆرانی کۆترە.

جەلال عەبدوڵا ساڵح(حەمە)

خەیاڵی سپی

لە بەردی سێبەرت هەڵکەوتم
درەختی سێو پێکەنی
کۆتر گریا
دوو دڵم لە هەڵوێستیان

لە ناوکی سێو دەچیت
کاتێک دەیکەنە چوار بەش
ناچیتە لای کەسیان
حەزدەکەیت تەنها
هەناسەیان هەڵبمژیت

هەموو ڕۆژێک دەبمە دوو بەش
دڵم لەوێ
لەلای دایکم گۆرانی دەڵێ
لێرەش ل□ بەرچاوی ڕێبوارەکان
لەشەقامەکانی تۆرۆنتۆ
پارچەکانی لەشم
بەدووای خۆم دا ڕادەکێشم

کاتێک دەمان نێرن بۆ جەنگەکان

یان کاتێک دەمرین
پێش ئاو
با
ماچی تەرمەکانمان دەکات

پێ درۆی کرد
قاچ درۆی کرد
هەنگاو درۆی کرد لەگەڵ ڕێگا
کەچی ئەو نەگۆڕا
نەخۆی لوول کرد
نە هەڵکشا

هەنگوێن دەڵێت
خۆشەویستی شیرینە
زوو تامی دەمرێت

هەژاری
عەیبەی کۆمەڵا یەتی نییە
بەڵکوو سەرشۆڕی
سەرۆکا یەتییە

لە بازار
پێش کەلووپەڵ
هێزی کار
خۆی دەفرۆشێت

پەتێک وا لە ملی
هەموو جیهان دا
هێزی پارە ڕای دەکێشێ
دەپچڕێ
هۆشمەندی لەدایک دەبێ

جوانترین مناڵی ئاو
خۆشیویستییە
ئادەم بە زەوی وت!

دوور مەڕۆ
گوڕێک لێرە چاوەڕێتە
هێندەی باڵای ژیانە

لێرە هەموو ڕۆژێ
چوار جار هەڵدەکەوم
لە بەردی ئەوێ
هەورازی لێژ
باشترە لە دەشتی دڕکاوی

شیعر تەمەن کورتە
پۆشکین چووە جەنگەوە
ل□ بەر شەرەف کوژرا
نەک هۆنراوە

تۆرۆنتۆ گەڕام
بە شەقامی یانگ دا تێپەڕیم
چەپکێک پیچکم لە دووکانی ژنێک بینی
وامزانی لەپاڵ دایکمم

ئێران .. ڕاپەڕینێکی بەردەوام و ئومێدبەخش و ئایندەدار!.. عەبدولڕەحمان گەورکی

ئاوڕدانەوەیەک لە پێگە و دەستکەوتەکانی ڕاپەڕینی ئەمدواییەی خەڵکی ئێران لە دژی دیکتاتۆریەت!
عەبدولڕەحمان گەورکی، نووسەر و شرۆڤەکاری سیاسی

بە شەهیدبوونی کچە کوردی تەمەن ۲۱ ساڵ، ژینا ئەمینی (مەهسا) لە تاران لە رۆژی ۲۵ی خەرمانانی ساڵی رابردوو لە لایەن هێزەکانی حکوومەتەوە، قۆناغێکی نوێیی خەباتی خەڵکی ئێران لە دژی دەسەڵاتی دیکتاتۆری ئایینی دەستی پێکرد کە تا لەناوچوونی دیکتاتۆری□ت لە ئێران بەردەوام دەبێت. پرسیار ئەوەیە ئێستا دەبێ چی بکرێت؟!
ئەستێرەیەک بە ناوی ژینا ئەمینی (مەهسا)!
ژینا زۆر بە بێتاوانی شەهید کرا. هەر لەبەر ئەم هۆکارە بوو کە خەڵک ڕژانە سەر شەقامەکان بۆ دادخوازی خوێنی ئەم شەهیدە و جیهان

ڕاپەڕی بە پشتگیریکردنی. شەهیدبوونی ژینا بوو بە پێشهاتێکی گرنگ، کە زۆر بە خێرایی بوو بە سیاسی و سەرەتای ڕاپەڕینێکی خوێناوی خەڵکی ئێران ، کە تیایدا لانیکەم ٧٥٠ کەس لە سەرتاسەری ئێران گیانی خۆیان بەخت کرد لە پێناو ڕووخاندنی دەسەڵاتی دیکتاتۆری!

بۆیە بەبێ لەبەرچاوگرتنی هەر حیساباتێک، وانەی یەکەم لەم ڕووداوە ئەوەیە کە ژینا ئەمینی شەهیدی هەموو خەڵکی ئێرانە و ڕژیمی دیکتاتۆری ئایینییش دوژمنی هەموو خەڵکی ئێرانە. واتە ئەو خەڵکەی کە لە هەموو ئێران دژی دیکتاتۆرییەت خرۆشان و راپەڕین. لە کوردستانەوە تا بەلوچستان. لە خوزستانەوە تا خوراسان و لە تارانی پایتەختەوە تا هەموو پارێزگاکانی وڵات!

کەوایە دادخوازی بۆ خوێنی شەهید مەهسا ئەمینی تەنها بە کوردستان سنوردار ناکریت. لەسەر گۆڕی ژینا ئەمینی نوسرابوو: “ژینا تۆ نامریت. ناوەت ئەبێتە رەمز”! بەڵێ ناوەکەی بوو بە رەمزێک، کە نەک هەر خەڵکی ئێران، بەڵکو خەڵکی هەموو جیهانیشی، لە دژی دیکتاتۆرییەتی ویلایەتی فەقیهی هان دا. ڕۆحی مەهسا و شەهیدانی تری ئەم ڕاپەڕینە شاد و هەرمان!

سەیرێک بۆ پشتەوە!

دوابەدوای شەهیدبوونی ژینا، کەم نەبوون ئەوانەی “بە درۆ” هاتنە سەر شانۆ و خۆیان بە دادخوازی خوێنی ئەو شەهیدە نیشان دا، بە ئەوەی هەلپەرستانە خۆیان دەرخەن و بگەن بە دەسەڵات! ئەوانەی کە نەک هەر دەستیان لە خەبات و شۆڕش دژ بە دیکتاتۆرییەت لە ئێراندا نەبوو، بەڵکو تەنانەت دەست و پێوەندی دیکتاتۆرییەتیش بوون. ئەوان نەک هەر دەستیان هەبوو لە رشتنی خوێنی ژینادا و بە شەهیدکردنی نەوەستان، بەڵکو پەلاماری دادخوازانی خوێنی ئەم شەهیدەشیان دا!

دەست و پێوەندەکانی دەسەڵاتی دیکتاتۆریی مەزهەبی و پاشماوەکانی دیکتاتۆری شا کە خۆیان بەشێک بوون لە دیکتاتۆرییەت بە ئیستایشەوە، بە نازناوی جیاواز و بە دروشمی جیاوازەوە خۆیان خزاندبووە ناو ڕیزەکانی ئۆپۆزسیۆنی دیکتاتۆرییەت و بە درووشمی جیاجیاوە دەیانویست رێبەڕایەتیی شۆڕشەکە بگرنە دست و بە کوژاندنەوەی راپەڕین، دیکتاتۆرییەت لە ئێران لەسەر پێ بهێڵنەوە! بەڵام راستییەکان زۆر سەرسەختتر بوون لەوەی ئەوان بتوانن ئەمکارە بکەن کە دەیانویست بیکەن. چونکە دۆخەکە ناگەڕێتەوە دواوە و خەڵک بە هیچ شتێک کەمتر لە ڕووخاندنی دیکتاتۆرییەت لە وڵاتەکەی خۆیان ڕازی نەبوون و نابن!

ڕاپەڕین لە دژی دیکتاتۆرییەت لە ئێران بەردەوامە!

ئێستا بە سەیرکردنی ئەو ڕێگایەی خراوەتە پشت سەر، بە روونی دیارە کە چ هێز و بەدیلێکی “رەسەن” و “ئامادە” لە مەیداندا هەبووە و

هەیە و لە کۆتاییشدا چ هێزێک ئەم دەسەڵاتە دیکتاتۆرییە دەخاتە خوارەوە!

زۆرێک وشە و دروشم و ئیدیعا و تەنانەت هاوپەیمانی و ئەڵتەرناتیفی دەستکردی کۆنەپەرەستان و کۆلۆنیالیزم هاتن و لەبەر ئەوەی “ناکارامە” و “هەلپەرست” بوون، هەروەک بڵقی سەر ئاو ون بوون! لە ڕوانگەی زانستیشەوە، هەر لە سەرەتاوە ئەم شتە روون بوو. چونکە “هاتنە ناو ریزی خەبات” و بە تایبەت“مانەوە لە ریزی خەبات”دا، پێویستی بە تەیاربوون بە “زانستی خەبات” و هەبوونی شەرعییەتی خەباتی جەماوەری و باوەڕمەندی بە زانستی خەبات هەیە. لە گۆڕەپانی خەباتدایە کە “قسە” و “کردە” لێک جیادەکرێنەوە و دەخرێنە بەر تاقیکردنەوە. بە گوتەی خەباتکاری ناوداری ئیرانی (عەلی ئەسغەر بەدیعزادەگان) کە بە دەستی دیکتاتۆری شا لەسێدارەدرا، “قەبارەی هەر کەس و بزووتنەوەیەک، بە رادەی ئەو نرخەیە کە لە خەباتدا دەیدات”. ئەو هێزانەی مردن لە ناخیاندایە لە گۆڕەپانەکەدا نامێنن!

هێڵی سوور!

لەوانەیە هەمووان بینیبێتیان کە لەم دواییانەدا، ئەو وەرزشوانە ئۆکراینییە، لەسەر سەکۆی پاڵەوانەتی، ڕەتیکردەوە تەوقە بکات لەگەڵ وەرزشکارێکی سەر بە ڕژێمی ئاخوندی! کردارێک کە ڕاستییەکی حاشاهەڵنەگرم بیردەخاتەوە. هەبوونی “هێڵی سوور” لەدژی ئەو ڕەژیمە دیکتاتۆرە، کە چالاکانە بەشداریی کردووە لە کوشتنی خەڵکی ئێران و شەڕی دەستدرێژیکارانە بۆ سەر ئۆکراینیا. سازشتکردن و سازان لەگەڵ ئەم دەسەڵاتە، بە هەر شێوەیەک بێت، لێخۆشبوون هەڵناگرێت و بەزاندنی هێڵی سوورە. هەرچەندە خەڵکی ئێران قوربانیی سەرەکی سیاسەتی سازان بووە لەگەڵ ئەم ڕەژیمەدا، بەڵام تاوانەکانی حکوومەتی ئێران سنوورە نێودەوڵەتییەکانیشی بەزاندووە تا دوورترینی شوێنی ئەم جیهانە و، دەبێ ئەو وەرزشوانە ئۆکراینییەیش پشتی بە ڕاستییەکی وەها بەستبێت کە ڕەتی کردبێتەوە بە تەوقەکردن لەگەڵ وەرزشکاری ڕژێمی ئاخوندی!

بۆیە هەبوونی هێڵی سوور، رەمزی تێپەڕبوونی سەرکەوتوانەیە بە ناو رووداو و تاقیکردنەوە مرۆییەکاندا. هەروەک چۆن نزیکبوونەوە لە دەسەڵاتی دیکتاتۆرییەت و دەستایەتیکردنی، بە واتای دوورکەوتنەوە دێت لە خەڵک و لەدەستدانی شەرعییەتی جەماوەری لە سەر هەردی واقیع. ئەوەندەی دەگەڕێتەوە بۆ ئێران، ئۆقیانووسێکی خوێن رژاوە لە نێوان “دەسەڵاتی ویلایەتی فەقیهی” و “خەڵکی ئێران”دا. ئەمەش هۆکارێکە بۆ ئەوەی داواکاری سەرەکی خەڵکی ئێران “ڕوخاندنی ڕژێمی ویلایەتی فەقیهی” بێت و خەڵک بە هیچ شتێکی کەمتر لەوە ڕازی نەبێت

و ڕازی نا بێت!

دوا وشە!
هێز و لایەنەکان لە م□ی□دانی کردەی کۆمەڵایەتی و شۆڕشدایە هەڵدەسەنگێندرێن و تاقی د□ک□ر□ن□و□. ل□م م□ی□دانەدایە کە سنووربەندی و سەنگەر و بەرە، وەک بوونەوەرێکی زیندوو دەکەونە سەر پێ و بەردەوامی و پتەوبوون بە خۆیانەوە دەگرن. هێز و لایەنی هەلپەرست و بەستراوەی دیکتاتۆرییەت دەتوێنەوە و لە ناو دەچن. “سەنتەرفیۆژەکانی مێژوو” بەردەوام لە کاردان بۆ ئەوەی “لایەنی ڕەگداکوتاو” و “بەرحەق ” لە مێژوودا بمێنێتەوە و ئەوانیتر فڕێداتە زبڵدانی مێژووەوە. راستییەکان زۆر سەرسەختانە و بێڕەحمانە کاری خۆیان هەر دەکەن و هەر شتێک هەڵقوڵاوی گەل و نیشتمان نەبێت، لەناو دەچێت!
موقاومەتی ئێران بە کۆڵێک ئەزموونی ڕابردوو و شارەزایی لە ئاست راستییەکاندا بووە، کە هەر لە سەرەتاوە بە هێڵ سووری “نا بۆ شا، نا بۆ خومەینی و ئاخوندان”، هاتە ناو گۆڕەپانەکەوە و “مانەوە و ئایندەداربوونی خۆی” و “بەردەوامی □اپەڕینی گەل”ی پاراستووە و پێداگرە لەسەر ئەوە کە مافەکانی خەڵکی ئێران لە قوڕگی دەسەڵاتە دیکتاتۆرەکان و کۆلۆنیالیزم دەربکێشێتە دەرەوە! لەم ئاڕاستەیەدایە کە موقاومەتی ئێران و موجاهیدینی خەلقی ئێران ئاڵاهەڵگر و بێ هاوتان و زۆر جار ڕایانگەیاندووە کە خۆیان بە پشتیوانی وەها لایەن و □□وتێک دەزانن، کە گەر هەیە، با بفەرمون پێشمان کەون. ئەگەریش نیە با دوور بکەونەوە!

کۆتایی

یەکەمین دیمانەی شانۆیی کوردی دیاسپۆرا لەوڵاتی ئەڵمانیا بەڕێوە دەچێت.. ئا- کامەران

حاجی ئەلیاس

بەئامانجی پردی پەیوەندی و تێکەڵبوونی کلتورەکان ، ناساندنی هونەری شانۆیی کوردی، یەکەمین دیمانەی شانۆی کوردی دیاسپۆرا لەژێر دروشمی"بیرەوەری، گەرانەوە،گەڕانەوە بۆ نیشتیمان،بەشانۆ" لە وڵاتی ئەڵمانیا یەکەمین دیمانەی شانۆی کوردی بەرێوە دەچێت لە ڕۆژانی 16، 17، 18ی ئەم مانگە، بەم ناونیشانە:

Theaterverin Teutschenthal

Maerkertraase 30A

06179Teutschenthal

کاتژمێر 18:00 ئێوارە.

دیمانەکە وەک دەستپێک و هەنگاوی یەکەمە بۆ زیاتر ناساندن و لێکنزیکبوونەوەی کلتورە جیاوازەکان و چێژ بینین لەهونەری شانۆیی.

سەبارەت بەم دیمانەیە بەڕێز "کاروان عەلی مەجول "وەک سەرۆکی دیمانەکە وتی" شانۆ ئەو هونەرە زیندووەیە کە هەموومان کۆدەکاتەوە، بۆیە ئێمەی گروپی هونەریی کابارەتی کوردی ، یەکەم هەنگاومان بەرەو ڕێکخستنی یەکەمین دیمانەی شانۆیی نا".

هەروەها وتی "خۆشحاڵم کە دەبینم مایەی کۆکردنەوەی چەند شانۆکارێکی بە ئەزموون کە سەردەمانێک ئەمەیان فێری خۆشویستنی شانۆ دەکرد ، با ئەم بەیەکگەیشتنە بکەینە دیمانەی جوانی و ئازادی و پەیامی مەزنی شانۆ هیواخوازیشم کەئەم دیمانەیە بکەینە نەریتێکی ساڵانە".

ڕۆژی یەکەم 16ی 6 دەستپێکی دیمانەکە بەمشێوەیە دەبێت:

یەکەم پێشانگەی نیگارکێشی لەلایەن هونەرمەند شیلان ڕەشیدو چەند پارچە میوزیکی کوردی لەلایەن هونەرمەندان (فاروق میرزا سدیق) .

پاشان وتەی سەرۆکی دیمانەکە پێشکەش دەکرێت لەلایەن هونەرمەند : کاروانی عەلی مەجەلەوە. پاشان وتاری گروپی کابارەی کوردی کۆڕێکخەری دیمانەکەیە لەلایەن هونەرمەند ڕزگار مونزیرەوە پێشکەش دەکرێت. پاشان دوو بەرهەمی شانۆیی پێشکەش دەکرێن . ئەوانیش بریتین لە :

یەکەم : مۆنۆدرامای(فرمێسک لە چاوی رۆژگاردا).نوسینی مەهاباد قەرەداخی و

دراماتورگی دەهەب باولەس و

وەرگێڕانی بۆ زمانی ئەڵمانی (د.نیگار حەسیب قەرەداغی) و

ئامادەکردن و نواندنی هونەرمەند (فرمێسک مستەفا). هەروەها

میوزیکی بەرهەمەکەش لەلایەن هونەرمەند فاروق میرزا سدیقەوە ئامادەکراوە. ئەم نمایشە لەکاتژمیر:19:00ی ئێوارە بەزمانی ئەڵمانی پێشکەش دەکرێت.
نمایشی دووەم : کە بەرهەمی گروپی کابارەی کوردییە بەناوی (لایکچی)، نوسین و دەرهێنانی هونەرمەند(ڕزگار مونزیر)ەو
نواندنی هەر یەک لە هونەرمەندان (هیوا عەونی و فاروق میرزا سدیق)ە. ئەم بەرهەمە کارێکی کۆمیدییەو لەکاتژمێر: 20:45ی شەو بەزمانی کوردی نمایش دەکرێت.

ڕۆژی دووەمی دیمانەکە 17ی 6 کە پێکهاتووە لە دوو بەرهەمی شانۆیی بەمشێوەیە :
یەکەم : شانۆی ڕەحانە ، لەنوسین و دەرهێنانی هونەرمەند گەزیزە عومەرو
نواندنی هەر یەک لە هونەرمەندان: بەگەرد ئەحمەدو بەیار ڕەشید و فرمێسک مستەفا. ئەم کارەش بەرهەمی تیپی هاوڕیانی گەزیزەیەو لەکاتژمێر: 19:00 بەزمانی کوردی نمایش دەکرێت.
بەرهەمی دووەمی ئەم ئێوارەیە، بەرهەمێکی لابوری شانۆی لالشە لەوڵاتی نەمسا.کە بریتییە لە
پیرفۆرمانسێکی فیدیۆی بەناوی (یادەوەری)
کۆنسێپت و کامێراو دەنگ و میلۆدی و ئامادەکاری ڤیدیۆی و پیرفۆرمەر هونەرمەند(د.نیگار حەسیب قەرەداخی) یە ، کەکاتژمێر:21:00 شەو پێشکەش دەکرێت.

ڕۆژی سێهەمی دیمانەکە 18ی 6 بەم شێوەیە دەبێت :
یەکەم : سیمینارێک بە نوسەرودەرهێنەر میرزا مەتین لەژێر ناونیشانی (جوڵەی شانۆییەکانی باکوری کوردستان لە نێوان لاسایکردنەوە و گەڕانەوەدا).
ڕێکخەری سیمینارەکە لەلایەن شانۆ مەتەوە بەڕێوە دەچێت.
کاتژمێر : 14:00ی پاش نیوەڕۆ
پاشان تیپی نواندنی سلێمانی ،
مۆنۆدرامای (ژنێکی تەنیا) لە
نوسینی(فرانکەڕاماو داریۆفۆ) و وەرگێڕان و دەرهێنانی: فازیڵ قەساب. لەنواندنی هونەرمەند (نەشمیل غەریب) ، لەکاتژمێر:18:00 ی ئێوارە بەزمانی کوردی نمایش دەکرێت.
جێگەباسە لەکاتژمێر : 20:00 ی شەو وتاری کۆتایی دیمانەکە لەلایەن کاروان عەلی مەجەلەوە پێشکەش دەکرێت.
جێگەی باسە لەدوای هەر نمایشێک لە نمایشەکانی ئەم دیمانەیە

گفتوگۆیەکی کراوە لەلایەن هونەرمەند بورهان قەرەاخیەوە بۆ
هونەرمەندان و بینەران ڕێک دەخات.
دەستەی باڵای ئەم دیمانەیەش لەم هونەرمەندانە پێکهاتوون :
کاروان عەلی مەجۆل: سەرۆکی دیمانە.
ڕزگارمونزیر: بەڕیوبەری هونەری
هیوا عەونی: کارگێڕی
فرمێسک مستەفا: ڕێکخستن و پەیوەندیەکان.
بورهان قەرەداخی : وتەبێژی دیمانەکە، هەربۆیە ئەویش ڕایگەیاند” : جێگەی خۆیەتی کە بڵێین کەکەسانێکی زۆر لە هونەرمەندان و میدیاکاران و کەسانی خۆبەخش لەپشت دیمانەیەوەن تا کارەکانی بەسەرکەوتویی ئەنجام بدەن. لەپێناو ئاڵوگۆڕی کلتوریدا”.

یەکەمین دیمانەی شانۆی کوردی–دیاسپۆرا

Kurdische Diaspora
Theaterteffen
2023

ئ□ای کوردستان لە هۆنراوەکانی هۆزانقانانی منداڵان.. رەزا شوان

ئاڵا هێمای شکۆداری هەر گەل ونیشتمانێکە و ناسنامەی نەگۆڕی گەلە. ئاڵا ئەو چەترە نیشتمانییەیە کە لە سایەیدا، هاونیشتمانیان هەست بە خۆشەویستی و هاوسۆزی و یەکێتی و هاوبەستبوون بۆ نیشتمانەکەیان دەکەن. شانازیی پێوە دەکەن و لە خۆشی و ناخۆشی و لە بۆنە نەتەوەیی و نیشتمانییەکانیاندا، بەڕێزە لە بەردەمیدا دەوەستن و لەگەڵ بەرزکردنەوەیدا سڵاوی لێدەکەن و مارشی نەتەوەییان دەچڕن.

لە زمانی کوردیدا بێجگە لە وشەی ئاڵا، وشەی

“بەیداخ” و “پەرچەم”یش بەکاردەهێنرێن. وەک خۆشەویستییەکیش بۆ ئاڵا، بە سەدان کچی کورد ناونراون ئاڵا.

ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان، بەم شێوەیە پێناسەی بۆ ئاڵا کردووە:”ئاڵا واتە هێما و ناسنامە و نەتەوە و دەوڵەت و هەرێم و حیزب و گروپەکان، شانازییەکی بەرجەستە کراویانە”.

ئاڵای پیرۆز و ڕەنگینی کوردستان، کە لە ئاسمانی کوردستاندا دەشەکێتەوە، ئاڵای گەلی کوردمانە و هێمای شکۆمەندی و یەکێتیمانە، مایەی شانازی و سەربەرزیمانە.

ئاڵای کوردستان، پێگەیەکی پیرۆز و ڕەمزێکی تایبەتی و خۆشەویستییەکی زۆری لە دڵماندا هەیە. ئامادەین لە پێناوی پاراستن و بەرزڕاگرتنیدا، گیانی خۆمان ببەخشین. ئەمەش ئەرکێکی پێویست و پیرۆزی نەتەوەیی و نیشتمانی و ڕەوشتیمانە. بە هەزاران پێشمەرگەی قارەمانمان، لە پێناوی بەرگریکردن و ڕزگارکردنی خاکی کوردستان لە داگیرکەران لەژێر ئاڵای کوردستاندا شەهیدبوون. ئاڵاکەمان هێمای بوون و مانەوەمانە.

کەس نەڵێ کورد مردووە، کورد زیندووە
زیندووە قەت نانەوێ ئاڵاکەمان

بەپێی بەڵگە مێژووییەکان، گەلی کوردمان، خاوەنی کۆنترین ئاڵایە لە جیهاندا.

یاساناس و مێژوونووسی کوردمان، دکتۆر (عەبدوڵڵا دارتاش) لە پەرتووکەکەیدا (میژووی بنەچەی کورد) کە لە ساڵی (٢٠١٧) دا چاپیکرد، دانەیەکی پێشکەشم کرد.

مێژووی ئاڵای کوردستان بۆ (٧٠٠٠) هەزار ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێنێتەوە، کە لە لایەن ئیمپراتۆریەتی گۆدییەکانەوە دروستیان کرد. گۆدییەکان (٥٠٠٠ – ١١٥٧) پێش زایینی دەسەڵاتداری ناوچەی کوردستان بوونە. شاری (کارگود – کارکە : کارکەک : کەرکووک) بە قەڵا سەرکەشەکەشیەوە، گۆدییەکان دروستیان کرد و کردیان بە پایتەختی ئیمبراتۆرییە مەزنەکەیان. گۆدییەکان بە باپیرانی کورد دادەنرێن.

دکتۆر دارتاش دەڵێت:” پەیوەستە ئەوە بڵێین و ئەو راستییە مێژووییە بیخەینەوە یادی گەلی کوردی شۆڕشگێڕ و کۆڵنەدەر و قارەمان، کە هێمای (٢١) تیشکەکەی خۆری ئازادی لە ناو ئاڵای کوردستان، هێمای ئەو (٢١) پاشایەی گۆدیانی باپیرانمانە. کە حوکمڕانی یەکەمین دەوڵەتی (گودی/ گودیا/ گودیەمی) ی گودی/ گوردی/ کوردی بوونە لەسەر زەمینی کوردستاندا لە هەزارەی پێنجەمی پێش زایین. بەڵام هەر لە کۆنەوە وتراوە، ئاڵای کوردستان لە

ڕەنگی (سوور و سپی و سەوز و زەرد) پێکهاتووە".
لە دوای گۆدییەکان، دەوڵەتی کاسییەکانیش هەر کوردبوون و خاوەنی ئاڵای تایبەتی دەوڵەتەکەیان بوون. دەوڵەتی کوردی میتانییەکان، کە فەرمانڕەوای بەشی هەرە زۆری کوردستان بوون، لە ساڵی (١٥٠٠) ی پێش زایینیدا، ئاڵای کوردستانیان بەکارهێناوە. لە دوای ئەوانیش ئیمپراتۆریەتی ماد، ئاڵای تایبەتییان هەبووە. کە لە ڕەنگی زەرد و سوور و سەوز پێکهاتبوو. کاوەی ئاسنگەریش، چەرمەکەی بەرەکی کرد بە ئاڵای شۆڕش و ڕاپەڕینەکەی. ئاڵاکەی کاوەی ئاسنگەر بایەخێکی مێژوویی گرنگی هەیە.

لە ساڵی (١٩١٨) دا، کوردێک بە ناوی (خەلیل بەگ) سەرۆکی ڕێکخستنی ئازاد ئاڵایەکی دروستکرد. لە ساڵی (١٩٢٠) دا، سەرکردەی کورد (ئەمین عالی بەدرخان) داوا لە (زینەل عابدین) دەکات کە کەسایەتییەکی کورد بوو، ئاڵایەک بۆ کوردستان دروست بکات. ئەو ئاڵایە تا ئەمڕۆش لە ماڵی (سینەم بەدرخان) پارێزراوە. پارتی (خۆیبون) ئاڵای هەبووە. شۆڕشەکەی سمکۆی شکاکیش ئاڵای هەبووە. لە شۆڕشی ئاگری (شۆڕشی ئارارات: ١٩٢٩ـ ١٩٣٢) بە سەرکردایەتی (ئیحسان نوری پاشا) ی ڕابەری شۆڕشەکە، بە فەرمی ئاڵای کوردستانی لەسەر چیای ئاگری، بەرزترین لووتکەی چیای کوردستان هەڵدا. شێخ مەحمودیش نەمریش لە (١٩١٩) دا، ئاڵای کوردستانی بە شۆڕشەکەی دانا، کە گوزارشتی لە دەوڵەتی کوردی دەکرد. لەسەر باڵەخانەی ئەفسەری سیاسی بەریتانیا هەڵکرا.

ئاڵای فەرمی ئەم سەردەمەی کوردستان، لە چوار ڕەنگی گەش و جوان پێکهاتووە، هەمان ڕەنگەکانی ئاڵاکانی پێشترن. گوزارشت لە خەبات و شۆڕش و لە بەرخودانی و قارەمانێتی و ئازادی و لە نەورۆز و سەری ساڵی کوردی و لە سروشتی ڕەنگین و ئەفسووناوی کوردستان دەکەن. ڕەنگەکانی ئاڵای کوردستان پەیوەندییەکی بەهێزیان بە مێژووی ڕابردوو و ئێستا و بە هیوای داهاتووی کورد و کوردستانەوە هەیە.

ڕەنگی سوور، لە سەرەوە دایە: هێمای ئازایەتی و قارەمانێتی و گیان بەخشینە لە پێناوی کوردستاندا. هێمای شۆڕش و بەرخودانی و خوێنی شەهیدە نەمرەکانمانە.

ئێمە ڕۆڵەی ڕەنگی سوور و شۆڕشین
سەیری کە خوێناوییە ڕابردوومان

ڕەنگی زەرد: خۆر، زەردەکەی ناو ڕەنگە سپییەکە، کە لە (٢١) تیشکی یەکسان پێکهاتووە، نیشانەی ئاگر و ڕووناکی و دروشانەوەیە. ئاماژەی بۆ یەکەم ڕۆژی سەری ساڵی نوێی کوردی کە دەکەوێتە ڕۆژی (٢١/ ئادار) ی هەموو ساڵێکی زایینی. یەکەم ڕۆژی مانگی نەورۆزیشە، یادی ساڵڕۆژی ڕاپەڕین و شۆڕش و سەرکەوتنی کاوەی ئاسنگەرە. نەورۆز کۆنترین و پیرۆزترین جەژنی ڕەسەنی نەتەوەیی کوردە.

ڕەنگی سپی کە لە ناوەڕاستدا: هێمای پاکی، ئارامی، ڕاستگۆیی. ئاشتی و تەبایە، کە گەلی کوردمان هەمیشە ئاشتیخواز بووە.

ڕەنگی سەوز: هێمای سروشتی سەوز و جوان و قەشەنگ و ژینگەی کوردستانە. ڕەنگی هیوا، خۆشەویستی، گەشبینی و لاوەتی، بوژاندنەوە و ژیانە.

لە ساڵی (١٩٩٩) دا، ئەم ئاڵایەی ئێستا، بوو بە ئاڵای فەرمیی هەرێمی کوردستان، لەسەر هەموو دامودەزگاکانی هەرێمی کوردستاندا هەڵدەدرا و هەڵدەدرێت.

لە ڕۆژی (٢٧/ ئادار/ ٢٠١٧) دا، بە یەکەم جار، بە فەرمی لە لایەن ئەنجوومەنی پارێزگای کەرکووک و پارێزگاری کەرکووک، ڕەوانشاد (د. نەجمەدین کەریم) ەوە، ئاڵای کوردستان لەسەر بینای پارێزگای کەرکووک هەڵدەدرا. دوایش لەسەر قەڵا سەرکەشەکەی کەرکووکیش لەگەڵ ئاڵای عێراقدا هەڵدەدرا.

لە ڕۆژی (١٩/٦/ ٢٠٠٩) دا، پەرلەمانی باشووری کوردستان بە تێکڕای دەنگەکان، ڕۆژی (١٧/ ١٢) ی هەموو ساڵێک وەکوو (ڕۆژی ئاڵای کوردستان) ی پەسەند کرد. لەو ساڵەوە هەموو ساڵێک لەم ڕۆژەدا، بە جلوبەرگی کوردییەوە ئاهەنگی شیاو لە کوردستاندا سازدەکرێت. بە فەرمیش لە هەموو قوتابخانەکان و لە زانکۆکان و دایەرەکان و لە هەموو دەزگاکان و بازاڕەکان، لە هەموو شار و شارۆچکەکان و لە گوندەکانیشدا، ئاڵای کوردستان بەرزدەکرێتەوە. هەڵبژاردنی ئەم ڕۆژەش، بۆ یادی هەڵکردنی ئاڵای کوردستان، لە شاری مەهابادی پایتەختی کۆماری کوردستان دەگەڕێتەوە، کە لەلایەن سەرۆک کۆماری کوردستان، پێشەوای نەمرمان قازی محەممەدەوە، لە ئاهەنگێکی مێژوویی زۆر گەورەی حکوومی و جەماوەریدا، بە هەڵهەڵەلێدان و چەپڵەڕێزان و بە چڕینی مارشی نەتەوەییمان ئەی ڕەقیب هەڵکرا. ئەو ڕۆژە بۆنەیەکی بەرزی نەتەوەیی و نیشتمانیمانە و هەرگیز لە یادی ناکەین. مەبەستیش لە یادکردنەوەی ئاڵای کوردستان لەم ڕۆژە پیرۆزەدا،

جەختکردن و دووپاتکردنەوەی خۆشەویستیمانە بۆ ئاڵای کوردستان و هاوبەستەبوونمانە بە کوردستانی نیشتمانی شیرینمان. بە نوێکردنەوەی بەڵێن و پەیمانە بە درێژەدان بە خەبات و تێکۆشان لە پێناوی رزگارکردنی خاکی کوردستان، لەژێر ئاڵای کوردستاندا. کە سومبلی نەتەوەیی و یەکگرتن و ناسنامەمانە.

شایەنی باسیشە، وەکوو کولتوور و ڕێوڕەسمێکی فەرمی قوتابخانەکان لە باشووری کوردستاندا، هەموو ڕۆژانە پێنج شەممە، پێش دەستپێکردنی خوێندن، قوتابیان و مامۆستایان بە ریزەوە دەوەستن. سێ قوتابی دەچنە بەردەم ئاڵای کوردستان، ئەوەی ناوەڕاستەوە پێشدەکەوێت و تا لووتکە ستوونی ئاڵا، ئاڵای کوردستان بەرزدەکاتەوە. دەگەڕێتەوە شوێنی خۆی و هەمووان لەگەڵ چڕینی سروودی (ئەی ڕەقیب) دا. بە ئەوپەڕی ڕێزەوە، دەستی راستیان دەخەنە پێش گوێی راستیانەوە و سڵاو لە ئاڵای پیرۆزی کوردستان دەکەن. دوای یەکێک لە مامۆستاکان وتەیەک پێشکەش دەکات.

چەند قوتابییەکیش چەند هۆنراوەیەکی نیشتمانی پێشکەش دەکەن.

زۆربەی هۆزانڤانانی کوردمان، هۆنراوە و سروودیان، بەسەر ئاڵای پیرۆزی کوردستاندا هەڵداوە. ئەوەی ئێمە لەم نووسینەماندا مەبەستمانە، هۆزانڤانانی ناسراوی بواری هۆنراوی منداڵانی کوردمانە. کە زۆربەیان هۆنراوەی جوانیان بەسەر ئاڵای کوردستاندا هەڵداوە، کە بە تایبەتی بۆ منداڵانی کوردیان نووسیون. بۆ ئەوەی لە منداڵییەوە، ڕێز و خۆشەویستییان بۆ ئاڵای کوردستان و هاوبەستەبوون بە کورد و کوردستان لە دڵە قنجەکانی منداڵە چاوگەشەکانی گەلی کوردمان بڕوێنن. ئەمەش ئامانجێکی سەرەکی و ستراتیژییە لە ئامانجەکانی هۆنراوە بۆ منداڵان.

گوڵبژێرێک لە هۆنراوەکانی هۆزانڤانانی بواری نووسینی هۆنراوە بۆ منداڵان، دەخەینە بەر دیدی خوێنەران، کە بە شێوازێکی سووک و ئاسان و بە زمانی شیرینی کوردی بەسەر ئاڵای کوردستاندا هەڵیانداوە. هیوادارم بۆ منداڵەکانتان بیانخوێننەوە. بەشێکی زۆریان شایەنی ئەوەن، کە ئاوازدانەران ئاوازیان بۆ دابنێن و بکرێن بە سروود بۆ منداڵان. بە تاک یا بە کۆمەڵ منداڵان بیان چڕن.

مامۆستا (زارا ئەحمەد جاف) لە پەرتووکی (ورچەکەی هاوڕێم، لەژێر ناوی (ئاڵاکەم) دا، نووسیویەتی:

جوانی ئاڵای کوردستان
هێمای خاک و نیشتمان
دەتبینم وا لە بەرزیی
بۆ من بوویە شانازیی
وەکو تابلۆ لە ئاسمان
رووناکیی چاوی هەمووان
بشەکێوە لەگەڵ با
وا منداڵ سەیرت دەکا
پەیامێکت هێناوە
وەکو تیشکی هەتاوە
چوار ڕەنگت پێ بەهایە
نەخشاندت ئەو ئاڵایە
ئەندازیاری هۆزانڤان (محەمەد بەرزی) لە پەرتووکی (بەرخۆکەی لانە) لەژێر ناوی (ئاڵا) دا، نووسیویەتی:

ئاڵای بەرزی کوردستانم
چوار ڕەنگە چاکی دەزانم
سور و سپی بێگەردە
سەوزی خۆرەکی زەردە
جێی شانازی و شکۆیە
ئازادی من و تۆیە
لە سایەیدا دەوەستم
پیرۆزە دەیپەرستم
کاتی ترس و تەنگانە
دەیپارێزم شێرانە
مامۆستا (ئەمین سەبان) لە پەرتووکی (کەلارەکەی باڵدار) لەژێر ناوی (ئاڵاکەمان) دا، نووسیویەتی:
ئاڵای کوردستان جوان و قەشەنگە
سەربەرزی لامان هێمات چوار ڕەنگە
ڕەنگی سووری تۆ خوێنی شەهیدە
سەوزی قەرسیلی رووناکی دیدە
سپی نیشانەی بەئاشتی ژیان
زەردی ئاڵتونی ئاسۆی بەربەیان
گیانفیداکاری و خەباتی دێرین
لەبەرزی تۆدا دواڕۆژ دەبینن
ئاواتی مێژووی کوردایەتی تۆ
پرشنگ دەداتە دامێنی ئاسۆ

مامستا (کازم کیی) ل پرتووکی (نوکانی چریکی دواژ) لژر ناوی (ئاا) دا. نووسیویتی:

سر بندک و بوان
ئاام چند برز و جوان
لاکشی و چوار رنگ
شکاوی و قشنگ
سوور همای شهیدان
گیان بخشی مردان
سپی همای ئاشتیی
کورد هر ئاشتی ویستیی
سوز باخ و بستان
سروشتی کوردستان
خری زردی گشاو
همای نورز و کاو

پاراستنی ئم ئایه
ل ئستی هموان دای
ئاکم تیشکی چاوم
قوربانی تم تا ماوم

مامستا (عل حمشید برزنجی) ب کورت چیرکهنراویکی جوان، لژر ناوی (ئاایک ل پپول) ک ل ژمار (٢٢٩) ی گڤاری (پپول) دا بلاوی کردتو، ب شواز و شویکی جوان، گوزارشتی ل ئای کوردستان کردوو، نووسیویتی:

پل پپولی رنگین
ناسک ناسک باا نخشین
سوز و سپی و زرد و سور
ددرشانو لدور
کمک رنگکان
دتوت ل دی مندان
زر بباشی و دستوبرد
تابلییکیان دروستکرد
ئیتر منیش تا توانیم
ب ئارزوی د روانیم
تابلک زر زر جوان بو
هی ئای کوردستان بو

مامـۆـستا (رەزا شـوان) لـە پەرتـووكی (خـونچـەگـوڵـەكـان) لەژێـر
نـاوی
(ئـاڵای كوردسـتان) دا، نـووسـیویەتی:
سـڵاو .. سـڵاو.. ئـاڵای جـوانـم
ئـاڵای بـەرزی كـوردسـتانـم
ئـاڵای رەنـگـیـن و پـیـرۆزم
مـایـەی شـادی هـەسـت و سـوزم
كـۆنـتـریـن ئـاڵای هـەمـوو جـیـهـان
بـەڵگـەی مـێژووی كـۆن و نـوێـمـان
بشـەكـێـوە لـە ئـاسـمـانـدا
لـەسـەر خـوێـنـدنـگـا و مـاڵانـدا
ئـاڵاكـەمـان ، نـاسـنـامـەمـان
تـۆی هـۆی رێـز و سـەربـەرزیـمـان
هـێـمـای شـكـۆی نـیـشـتـمـانـم
پـێـشـكـەشـت بـێـت رۆح و گـیـانـم
رەوانشـاد مامۆـستا (عـوسمان محەمەد هـەورامی) لـە پەرتـووكی
(خـونچـە گـوڵ) لەژێـر ناوی (ئـاڵای كوردستان) دا، نووسیویەتی:
ئـاڵای بـاڵای كوردسـتان
بـیـنـایـی هـەردوو چـاوان
ئـۆخـەی چـەـنـدە گـەشـاوەی
لـەسـەر دونـدان شـەكـاوەی
سـوور هـێـمـای تـێكـۆشـانـە
مـ□ژدەی ئـاسـۆی كـوردانـە
سـپـی هـەردـەم ئـاشـتـیـیـە
بـێگـەردی و دڵپـاكـیـیـە
لـە سـەوزیـشـا دیـارە
كوردسـتـان لالـەزارە
خـەنـدەی خـۆری وڵاتـمـان
گـەشـەیـە بـۆ خـەبـاتـمـان
سـڵاوی دڵ و رەوانـمـان
بـۆ ئـاڵای بـەرز و جـوانـمـان
مامۆـستا (فەرهـاد ئەحمـەد بەرزنـجی) لـە پەرتـووكی (خەیـاڵی
كـۆتـرەكان) لەژێـر ناوی (رۆژی ئـاڵا) دا، نووسـیویەتی:
ئـەمـڕۆ زۆر شـادمـانـم
رۆژی ئـاڵاكـەمـانـە
جـلـی كوردیـم پۆشـیـوە
هـاتـووم بـۆ قـوتـابخـانـە

دیمەنێکی زۆر جوانە
ئاهەنگیان سازکردووە
یادی رۆژی ئاڵایان
بە بەرزی راگرتووە
ئاڵا هێمای بوونمانە
سەروەری گەل و هۆزە
شکۆی نەتەوەی کوردە
بۆیە لامان پیرۆزە
دەبا هەموو یەکبگرین
تا سەرکەوێ نیشتمان
با ئێمەش وەک وڵاتان
شەکاو□ بێ ئاڵامان

هۆزانقانی گەورەی گەلەکەمان، مامۆستا (لەتیف ه□ل□م□ت) لە چیرۆکەهۆنراویەکی کورتدا، لەژێر ناوی (میوان) دا، بە گوڵ وێنەی ئاڵای کوردستان دەکێشێت، بە شێوازێکی نوێ، نووسیویەتی:

دایکم دەڵێ سبەینێ
لە نیشتمانی خۆمانەوە
لە کوردستانەوە
میوانمان دێ
هەر ئێستا لەگەڵ دایە گیان
دەچم بۆ بازاڕی گو□ فرۆشان
چوار دەسك گوڵ دەکڕم
دەسکێ سوور وەکو خوێناو
دەسکێ سپی وەکو بەفر
دەسکێ کەسک وەک دارستان
دەسکێ زەرد زەرد وەکو هەتاو
لە ژووری میوان
دەیانخەمە ناو چوار گوڵدان
کە میوانەکان هاتن
دوای رۆژ باش و بەخێرهاتن
دەڵێم سەیرکەن بۆ پێشوازیتان
بە گوڵ کێشاومە وێنەی ئاڵای کوردستان

مامۆستا (رۆستەم خامۆش) لە پەرتووکی (هاوڕێی پێنووس) لەژێر ناوی (ئاڵا) دا،
نووسیویەتی:

ئەو ئاڵایەی کوردستان

هەمای گوڵ و نیشتمان
خۆشەویستە لە دڵمان
رێزی دەگرین هەمووان
ئاڵاکەمان هەردەم بەرزە
دوو رەنگی سوور و سەوزە
سپیش لە ناوەڕاستی
تیشکی خۆر لە ناویەتی
یاخوا هەر شەکاوە بێ
وەکو گوڵ گەشاوە بێ
ماماوستا (سەلاح نیساری) لەژێر ناوی (ئاڵای کوردستان) دا، نووسیویەتی:
ئاڵای ئاشتیم هەڵداوە
نیشانەی خۆرەتاوە
هەمای ئازادی ژینە
سوور و سپي رەنگینە
سروەی با دەیشەکێنێ
بە نەرمی رایدەژەنێ
داوێنی سەوزی جوانی
نیشانەی ئاوەدانی
ئەم رەنگە سوورە جوانە
یادگاری شەهیدانە
نیشانەی سوورخەڵاتە
سەرچاوەی خەباتە
خوێنی خوشک و برایە
یادگاری چوارچرایە
بەوەی نەفەوتێ ناومان
دەیپارێزین وەک چاومان
مامۆستا (موحسین حەمەد ئەمین زینەددین) لەژێر ناوی (ئاڵامان) دا، نووسیویەتی:
ئاڵامان شەکاوەیە
قەشەنگ و رازاوەیە
چوار رەنگی جوان گەشە
هی خاکەکی چوار بەشە
سپی و زەرد ، سەوز و سوورە
هیوای نزیک و دوورە
زەردی رۆژی رووناکە
سپیی ئاشتییە و پاکە

سەوزی هەمای ژیانە
سووری خوێنی شەهیدانە
با هەموومان یەکدەنگ بین
یەک گوتار و یەکڕەنگ بین
یەک بخەین تەقەلامان
تا هەر وابە ئاڵامان
هەر جوان و گەشاوە بێ
بەرزبێ، شەکاوە بێ
مامۆستا (تەها بیلال) لە پەرتووکی (بووکەشووشە) لەژێر ناوی (ئاڵای کوردستان) دا، نووسیویەتی:
ئاڵای بەرزی کوردستانە
شەکاوە و رازاوە وجوانە
سووری خوێنی شەهیدانە
سپی ئاشتیی بە هەموانە
سەوزەکەی واتای ژیانە
رۆژیش لە ناوەڕاستیانا
پەخشە بەسەر هەموویانا
مامۆستا (شوان ئەحمەد) لە پەرتووکی (بەرەو هیوا) لەژێر ناوی (ئاڵای کوردستان) دا، نووسیویەتی:
ئاڵای ئەمە چوار رەنگە
شەکاوەیە و قەشەنگە
بەرز، لەسەر سەرمانە
پیرۆز ، لە ناو دڵمانە
سەوز و سپی ، زەرد و سوور
دیارن لە نزیک و دوور
تیشکی خۆری زێڕینە
بە شانازی بیبینە
مامۆستا (عوسمان دەروێش) لەژێر ناوی (ئاڵا) دا، نووسیویەتی:
ئەم ئاڵایە، ئاڵایە
جوان و بەرز و بالایە
ئاڵای میللەتی کوردە
ئاڵای جوامێر و مەردە
هەرچەن دەشکێتەوە
دەمان دەگەشێتەوە
بەڵێن دەدەین تا دەمرین
هەمیشە ڕێزی دەگرین

دەستی بۆ بێنێ دوژمن
باڵی دەردێنین لەبن
چونکە پیرۆزە لامان
ئاڵا شکۆیە بۆمان
ما□ستا (خالید عەبدول) لە پەرتووکی (شەڕە بەفر) لەژێر ناوی (ئاڵای وڵاتم) دا، نووسیویەتی:
ئەی ئاڵای بەرزی وڵات
جێی شانازیت هەموو کات
ئێمە بە تۆ بە ناوین
لە جیهاندا ناساراوین
تۆ بە رەنگی کەسک و سوور
زەرد، سپی دیاری لە دوور
سوورت نیشانەی خوێنە
خوێنی خەڵکی ئەم شوێنە
شاهێد هەوڵ و خەباتە
لە مێژووی ئەم وڵاتە
رەنگی سپي بێگەردە
نیشانەی پاکی کوردە
هەردەم ئاشتیی ویستووە
دژی زۆرداری بووە
سەوزت نیشانەی بەهار
بووژانەوەی دەشت و شار
زەردت خۆری نەورۆزە
جێی شانازیی دڵسۆزە
ما□ستا (بەختیار کەڵهوڕی) لە پەرتووکی (کێ حەزی لە فڕینە) لە ژێر ناوی (ئاڵاکەمان) دا، نووسیویەتی:
ئای کە ئاڵاکەمان جوانە !
تاج و شکۆی سەرمانە
بە چوار رەنگی گەشاوە
لەسەر سەرمان شەکاوە
بە رەنگی سوور و سپی
مافەکانمان پێ چەسپی
ئەوەیتر زەرد و سەوزە
گڕی ئاگری نەورۆزە
خاوەن دیرۆک و داستان
هەر تۆی ئاڵای کوردستان
ما□ستا (کاروان عەلی) لە هۆنراوەی (ئاڵاکەمان) دا،

نووسیویەتی:

ئێمە خاوەن وڵاتین
خاوەن ئاڵا و خەباتین
بژی ئاڵای کوردستان
نەفرەت لە دوژمن دەستان
کۆڵنادەین ، راناوەستین
بەهێزین و سەربەستین
سوور خوێنی شەهیدانە
مانای هێزی ژیانە
سپی دڵپاک و پاکین
وەک تیشکی خۆر چالاکین
زەردیش تیشکی زێڕینم
رووناکیتان بۆ دێنم
سەوز واتا ژیانەوە
ئارامی و بووژانەوە

رەزا شوان
نەرویج: ٢٠٢٣